ENTZUN, HOBETO EGITEKO

GIPUZKOAN HAURRAK ETA NERABEAK BABESTEKO EREDUAREN ERAIKUNTZAN PARTE-HARTZEA

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa

ETORKIZUNA ORAIN
Es futuro

Lege Gordailua: D-740-2022

ISBN: 978-84-7907-836-2

[Sarrera]

Gipuzkoako Foru Aldundiak gobernantza-eredu berri bat jarri du abian Etorkizuna Eraikiz ekimenaren esparruan. Gobernantza-eredu hori ezartzeko prozesuaren ikasgai nabarmenen artean, lehenik eta behin, lidergo partekatua eraikitzea dago, eta, bigarrenik, entzuteko prozesuak sortzea legitimazio-iturri gisa.

Bestalde, Gipuzkoako 2020 >2030 Trantsizioko Gizarte Politikak Agendaren ahalegin kolektiboa da, gizarte-politikak etorkizuneko palanka gisa kokatzeko bide bat, xenda bat eskaintzea, Gipuzkoako Lurralde Historikoko arreta- eta zaintza-eredua eraldatzea ahalbidetuko duena, elkarlaneko gobernantzan, gizarte-esperimentazioan eta ebaluazio sistemikoan oinarrituta. Horretarako, Trantsizio Agenda bat garatzen du, zenbait jarduera aurreikusiz, besteak beste haurren babesgabetasunaren prebentziorako eta arretarako plan bat hedatuz.

Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuak, planaren hedapenari heltzean, beharrezkotzat jotzen du gogoeta egitea eta etorkizuneko babes-ekintza gidatuko duten printzipio gidariak definitzea. Gai horri ekiteko, ezinbestean, arreta-eredua berrikusi behar da, baita etorkizuneko lurralde-estrategiari buruzko jarrera hartu ere, haurrei eta nerabeei dagokienez.

Azken batean, esku artean duzun liburua zerbitzu publikoak eraikitzeko modu berri baten emaitza da. Bertan, haurrak eta nerabeak babesteko gure sistemaren benetako protagonistekin egindako parte-hartze prozesuaren ondoriozko lau dokumentuak aurkituko dituzu.

Lehenengoan, haurrak eta nerabeak eta haien familiak Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuaren lan-ereduaren berrikuspenean eta hobekuntza teknikoan parte hartzeko prozesuaren emaitzak jasotzen dira. Prozesu horren ondorioz, bigarrenak Gipuzkoako Haurrak eta Nerabeak Babesteko Sistemaren printzipio gidariak zerrendatzen ditu, eta hirugarrenak eta laugarrenak partaidetza-prozesuan parte hartu duten pertsonei bidalitako dokumentuak dira, lortutako emaitzak azalduz.

Lan hori haurrak eta nerabeak babesteko sisteman eta sistema horretarako lan egiten duten profesionalen ahaleginari eta dedikazioari esker egin ahal izan da, haien laguntzarik eta ekarpenik gabe ezin izango genukeelako sistema partekatu bat eraiki.

Aitortu eta eskertu nahi ditut 31 talde fokaletan parte hartu duten 126 haur eta nerabe guztiak.

Era berean, eskerrak eman nahi dizkiet babes-sistematik abiatuta lan egiten duten familien taldeko 83 helduei, horiei esker piztu ditugu “argi luzeak” eta gure lana hobetzeko beharrezkoa den ikuspegi zabalagoa izaten lagundu digute.

Prozesuan parte hartu duten pertsonek ekarpen kualitatibo asko eta askotarikoak egin dituzte; adibidez, “*familia motxila izan daiteke, baina baita zutabea ere*”.

Eskerrik asko zuen laguntzagatik.

Maite Peña López.
Gizarte Politiketako foru diputatua

Aurkibidea

01

Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuaren lan-ereduaren berrikuspenean eta hobekuntza teknikoan haurrek eta nerabeek eta haien familiek parte hartzeko prozesuaren emaitzak
06

- Prozesuaren izateko arrazoia eta helburuak
07

- Nola gauzatu da?
08

- Nork parte hartu du?
10

- Parte hartzeko prozesuaren emaitzak
11

Printzipio gidarien dokumentuaren gainean egindako hobekuntza-proposamenak
11

Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuaren esku-hartzearen eredu teknikoa hobetzeko egindako proposamenak
12

- Orain zer? Etorkizuneko erronkak
19

02

Gipuzkoako haurrak eta nerabeak babesteko sistemaren printzipio gidariak
24

- Haur eta nerabeak eskubideen subjektu dira
27

- Indibidualizazioa eta aniztasuna
28

- Protagonismoa
30

- Familiaren garrantzia
30

- Afektibitate kontzientea eta begirada positiboa
31

- Jarraipena esku-hartzean
32

- Erantzukizun publikoa
33

03

1. Eranskina:

_
HAURREN ETA NERABEEN EKARPENAK, Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuaren lan-ereduaren berrikuspenean eta hobekuntza teknikoan parte hartzeko prozesua
35

04

2.Eranskina:

_
FAMILIEN EKARPENAK, Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuaren lan-ereduaren berrikuspenean eta hobekuntza teknikoan parte hartzeko prozesua
40

01

HAURREN ETA NERABEEN BABESEKO ZERBITZUAREN LAN-EREDUAREN BERRIKUSPENEAN ETA HOBEKUNTZA TEKNIKOAN HAURREK ETA NERABEEK ETA HAIEN FAMILIEK PARTE HARTZEKO PROZESUAREN EMAITZAK

[01.1]
Prozesuaren izateko arrazoia eta helburuak.

Haurren eta Nerabeen Babesteko Zerbitzua lan-eredua berrikusteko eta teknikoki hobetzeko prozesuan murgilduta dago. Horretarako, eta abiapuntu gisa, printzipio gidariak eguneratu behar dira, printzipio horiek babes-ekintzaren gidari diren irizpiderik garrantzitsuenak baitira.

Abiapuntu gisa, Babes Zerbitzuko profesionalen talde batek eztabaidatzen eta aztertzen du zein printzipiok egon behar luketen presente babes-sisteman lan egiten duten taldeek garatu beharreko lanean.

Printzipioen dokumentua amaitu ondoren, ikusi da interesgarria izango litzatekeela printzipio horiek esku-hartzearen protagonistekin eztabaidatzea, hau da, programa desberdinetatik igaro diren helduekin, familiekin eta, batez ere, askotariko zerbitzuetako haur eta nerabeekin.

Prozesu horren helburua da Gipuzkoako Foru Aldundiko Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuaren lan-eredu teknikoa berrikusteko eta hobetzeko prozesuari legitimitatea eta eraginkortasuna ematea, haurrei eta nerabeei eta haien familiei kontsulta egiteko prozesu baten bidez.

Prozesuaren helburu espezifikoak honako hauek dira:

1. Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuak garatzen dituen programen hartzaile diren haur eta nerabeekin proposatutako printzipio teknikoen dokumentua baliozkotzea, eta dokumentuari beharrezko aldaketak sartzea.

2. Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuaren lan-eredua hobetzeko proposamenak jasotzea.

Proposamen berria da, eta beharrezkotzat jotzen da. Berritzailea, ez baita ohikoa gaitasun teknikoa duten pertsonak beste ikuspegi batzuetara irekitzea, eta beharrezkoa, hori egin ezean legitimitatea eta baliozkotasuna bilatzeko aukera galtzen delako.

Normalean, eta prozesu osoaren ondorioetako bat izan da, ez da ematen benetako protagonistei dagokien lekua, hau da, haurrei, nerabeei, gazteei eta haien heldu esanguratsuei, eta uste izaten da, ezagutza teknikotik eta lanbide-esperientziatik abiatuta, ez dagoela gaitasun nahikorik egokiena bereizteko. "*Den-dena haientzat, baina haiek gabe*".

Hala ere, prozesu horretan protagonismoa itzultzeko eskatzen dute, beren bizitzen jabeak direla adierazten dute, zer gertatzen zaien ulertzeko irizpidea eta gaitasuna dutela. Dinamika hori apaltasunez izan da, eta babes-ekintza gauzatzeko tokia birkokatzen du.

[01.2]

Nola gauzatu da?

Erabilitako metodologia kualitatiboa izan da, batetik, 6 eta 18 urte bitarteko programa guztietako haur eta nerabeekin egindako talde fokalen bidez, eta, bestetik, heldu esanguratsuekin (senide biologikoak edo familia harreragileak edo laguntzaileak). Hura prestatzeko eta diseinatzeko, Pepa Horno Goicoechearen laguntza izan dugu; haurtzaroan espezializatutako aholkulari ezaguna da. Printzipioak jasotzen zituen lan-dokumentu bat hartu zen abiapuntutzat. Eta dokumentu horretan honako urrats hauek egin ziren:

Lehenik eta behin, Zerbitzuko profesionalek, eztabaidaren eta hausnarketa egokien ondoren, beharrezko aldaketak sartu eta printzipioen dokumentua baliozkotu zuten.

Jarraian, foku-taldeentzako metodologia espezifiko bat garatu zen, haurrek, nerabeek eta familiek printzipio tekniko bakoitzaren esanahia uler zezaten.

Parte-hartze prozesuan zorroztasuna bermatze aldera, prestakuntza eman zitzaien talde fokalak erraztuko zituzten profesional guztiei, metodologia komuna bermatzeko.

Azkenik, 31 foku-talde egin ziren, eta 126 haurrek eta nerabek eta Zerbitzuarekin lan egiten duten familietako 83 pertsona helduk parte hartu zuten. Talde horiek honako ordezkaritza-irizpide hauei jarraiki hautatu ziren:

- Adina
- Sexua
- Zein programatatik artatzen zaituzten
- Kalteberatasuna

Berrikusi beharreko printzipioak dokumentu batean jasota daude, eta horietako bakoitzaren egokitasuna justifikatzen eta arrazoitzen du. Honako hauek dira:

1. Haurrak eta nerabeak eskubideen subjektu dira
2. Haurraren eta nerabearen interesaren lehentasuna
3. Haurren eta nerabeen premietara egokitzea
4. Banakotasuna eta aniztasuna
5. Genero-ikuspegia
6. Protagonismoa
7. Familiaren garrantzia
8. Afektibitate kontzientea eta begirada positiboa
9. Esku-hartzearen jarraitutasuna eta egonkortasuna
10. Normalizazioa eta komunitatean integratzea
11. Koordinazioa eta lankidetza
12. Erantzukizun publikoa
13. Prebentzioa

Bideratzaileak oso garrantzitsuak eta erabakigarriak dira metodologian, foku-taldeen bitartez. Prozesu horretan, talde guztiak izan dira borondatezkoak. Gida metodologiko bat eta prestakuntza-saio bat jaso ondoren, honako lan hauek egin zituzten:

- **Prozesua egituratzea,** ezarritako helburuetara iristeko. Egituratze horrek metodologia prestatzearekin eta denborak behar bezala doitzearekin du zerikusia.
- Haur eta nerabe guztiek edo pertsona heldu guztiek berdintasun baldintzetan **parte hartzen dutela bermatzea.**
- Haur, nerabe edo heldu batek adierazi nahi duen eta nola adierazi ez dakien ideiaren bati **forma ematen laguntzea,** formulazio-aukera desberdinak emanez, argibideak proposatuz eta bere adierazpenak parafraseatuz entzute aktiboko paper batetik, erantzunen edukia induzitu gabe.
- Egindako **proposamenak erregistratzea,** erabilitako materialak eta saioaren prozesuari buruzko bestelako xehetasun esanguratsuak barne.

Haur eta nerabeek parte hartzeko prozesuak legitimoa, esanguratsua eta babeslea izan behar du. Horrek esan nahi du honako irizpide hauek hartzen dituela kontuan:

- **Gardena eta informatua:** esan nahi du pertsonek beren borondatez parte hartu zutela eta baimen informatua eman zutela, hau da, zer egin nahi zuten eta zer irismen zuten jakin zutela, eta, horretarako, informazioa eskuragarria zela bermatu zutela, beren behar espezifikoetara egokitutako lengoaia eta formatuetan.
- **Legitimoa**: parte-hartzaileek bazekiten ez zirela galdetuko zitzaien bakarrak, Gipuzkoako babes-sistemaren lagin adierazgarri baten parte zirela, eta haien ekarpena kontuan hartuko zela, partaidetza-prozesuaren kontuak emango zirela bermatuz, eta kontsulta-prozesuaren emaitzak eta azken dokumentua eskuratzeko aukera izango zutela.
- **Garrantzitsua eta egokia:** kontsulta-prozesuaren helburuak zentzua du eta haurren eta nerabeen bizitzei eragiten die. Zerbitzuan jarduteko printzipio teknikoak zer diren, haien bizitzetan nola eragiten duten eta parte-hartzeak zergatik eragin dezakeen desberdin ulertzea da helburua.
- **Errespetuzkoa eta inklusiboa:** beharrezkoa da haurren eta nerabeen eta helduen ikuspuntuak entzutea, inolako juzkorik gabe, eta haien parte-hartzea baloratzea beti. Parte-hartzaileen eta bideratzaileen artean inolako diskriminaziorik egin gabe, adina, sexua, arraza, etnia, nazionalitatea, joera politikoa edo erlijiosoa, ezaugarria edo izaera direla eta. Horretarako, beharrezkoa zen haur eta nerabe guztiek eta helduek berdintasunezko baldintzetan parte hartu ahal izateko behar ziren neurri guztiak kontuan hartzea, informazioa eskuratzeko eta prozesura egokitzeko neurriak, dibertsitate funtzionalera (sentsoriala, fisikoa edo kognitiboa) eta hizkuntza- eta kultura-egokitzapenera egokitzeko neurriak barne.
- **Babeslea**. Haurrei eta nerabeei kontsulta egiteko prozesuak, garatu ahal izateko, espazio segurua eta babeslea bermatu behar du. Horrek esan nahi du, besteak beste, foku-taldeak egiteko espazioa eta unea aukeratu behar dela; adibidez, merienda baten inguruan egin daiteke eta parte hartzen duten

pertsonen ongizatea bermatzeko behar diren neurriak hartu, besteak beste, haurrei, nerabeei eta familiei aukera eman behar zaie dinamika uzteko, behar izanez gero; gairen bati ez erantzuteko, nahi izanez gero, eta erreferentziazko pertsona bat izan behar dute haiengana jo ahal izateko, baldin eta talde fokalean lan egiten denaren edo kezkaren bat sortzen bada.

[01.3]
Nork parte hartu du?

Hainbat unetan, profesionalek, haurrek, nerabeek eta erreferentziazko pertsona helduek parte hartu dute, horiek guztiak Gipuzkoako Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuari lotutako senide edo familia harreragileak izan.

Zerbitzuaren prometan eta baliabideetan lan egiten duten profesionalei dagokienez, Zerbitzuko funtzionario publikoek zein kontratatutako eta hitzartutako taldeetan lan egiten duten pertsonek parte hartu dute. Kasu honetan, taldeen Zuzendaritzen bitartez bideratu da parte-hartzea.

Prozesu horren benetako protagonistei dagokienez, 6 eta 22 urte bitarteko 126 haur, nerabe eta gaztek parte hartu dute eratutako 21 taldeetan. Lantzen ditugun zaintza eta babes mota ia guztietatik datoz (egoitza-harrera, familia-harrera, familia-babesa ...). Kanpoan utzi dira balorazio-prozesuetan zeudenak.

Taldeak homogeneoak izan dira, hau da, haurrak eta nerabeak egoera berean dauden beste batzuekin elkartu dira, hau da, programa edo talde desberdinetako adingabeak elkartu gabe. Adibidez, egoitza-harrerako oinarrizko programako 12 urtetik beherako haurrek talde bat osatzen dute, familia-harrerakoak beste bat, eta abar. Horrela, parte-hartzaileen arteko nolabaiteko hurbiltasuna eta elkarrekiko aintzatespena bilatu da, baita nolabaiteko koherentzia ere ikuspegi aldetik. Taldeak txikiak izan daitezen ere saiatu gara, irekiera eta guztien parte-hartze aktiboa errazteko. Adingabeez gain, adin nagusiko gazte talde txiki batek ere parte hartu du familia-harrerako emantzipazio-programan.

Adina	Mutilak	Neskak	Guztira
7-11	19	17	36
12-14	24	12	36
15-17	20	29	49
18-22	0	5	5
Guztira	**63**	**63**	**126**

Baita, 83 helduk ere parte hartu dute. Gehienak programa eta baliabide desberdinetako haurren eta nerabeen gurasoak izan dira, familia harreragileek eta *Izeba*[1] programaren familia laguntzaileek osatutako talde batekin batera.

1 Izeba programa egoitza-baliabideetako adingabeentzako mentoretza programa bat da, ingurunean erreferente gisa jarduten duten familien sare bat sortuz.

	Gizonak	Emakumeak	Guztira
Trebatu[2] Programa	17	33	50
Bideratu[3] Programa	1	2	3
Izeba Programa	1	2	3
Borondatezko familia-harrera	3	7	10
Familia-harrera Espezializatua	2	5	7
Egoitza-harrera	4	6	10
Guztira	**28**	**55**	**83**

[01.4]
Parte hartzeko prozesuaren emaitzak.

Kontsulta-prozesuan lortutako emaitzen funtsezko hiru ideia nagusitu dira:

1. Oro har, **emaitzak oso homogeneoak izan dira** adin-tarte bakoitzean eta prometan, eta adostasun handia dago parte hartu duten pertsona guztietan printzipio gidari horiek funtsezkotzat jotzeko orduan, arreta egokia bermatzeko.

1. Espero zenez, **emaitzak ez dira berdinak izan adingabeen eta helduen artean,** ñabardura desberdinak daude, eta logikoa dirudi hori, bizipen desberdinak, azaltzeko eta bizi-ibilbideak ulertzeko gaitasunak, heldutasuna, ikuspegi desberdinak etab., kontuan hartuta.

2. Horrekin guztiarekin, **hasierako dokumentua aldatzeko proposamenak egin dira,** jarraian azaltzen dira desberdintasun eta ñabardura batzuk, hasierako proposamenari aldaketak egitea eskatzen dutenak.

[01.4.1]
Printzipio gidarien dokumentuaren gainean egindako hobekuntza-proposamenak

Lehen datu garrantzitsua da printzipio gidarien dokumentua baliozkotu zutela bai adingabeek, bai haien familiek, eta, besteak beste, honako adierazpen hauek egin zituztela: "*garrantzi handiko guztiak zeuden*", "*printzipio garrantzitsu guztiak daude*" edo "*dokumentu osatua da*". Hala ere, egia da egituran hainbat aldaketa proposatzen dituztela.

Horrela, haurren eta nerabeen taldeetan bi aldaketa zehatz proposatzen dituzte Haurren eta Nerabeen

2 Trebatu programa familian esku hartzeko programa bat da, nagusiki gizarte-hezkuntzakoa
3 Bideratu programa programa psikosoziala da

Babeseko Zerbitzuaren jardunaren printzipio gidarien jatorrizko dokumentuaren egiturari dagokionez:

- Esku-hartzea haurren eta nerabeen premietara egokitzeari buruzko 3. printzipioko eta esku-hartzearen indibidualizazioari buruzko 4. printzipioko argudioetan ikusten da haurrek eta nerabeek ez dutela ondo ikusten bi kontzeptuen arteko desberdintasuna; haientzat, batez ere txikienentzat, bi irizpideak lotuta daude. Zentzu osoa du iritzi horrek. Esku-hartze bat indibidualizatzeak berez dakar haur edo nerabe bakoitzaren premia espezifikoetara egokitzea. Beraz, merezi du bi printzipioen edukia bakar batean batzea, babes-sistemaren barruan banakako ibilbideak garatzearen garrantzia adierazteko eta ibilbide horiek haur edo nerabe bakoitzaren premia espezifikoen arabera definitzeko.

- Era berean, haur eta nerabe parte-hartzaileek argi eta garbi adierazten dute koordinazioaren printzipioaren eta esku-hartzearen jarraitutasunaren printzipioaren arteko lotura. Jarraipen hori koordinazio egokirik gabe lortzea ezinezkoa dela adierazi dute. Ildo horretan, bi printzipioen formulazioa berrikusi behar da, bakar batean bateratzeko.

Gehien bat baztertzen diren printzipioak hiru dira: 11. printzipioa, koordinazioari eta lankidetzari buruzkoa; 12. printzipioa, Foru Aldundiak erabakiak hartzeko duen erantzukizun publikoari buruzkoa; eta 9. printzipioa, esku-hartzearen jarraitutasunari eta egonkortasunari buruzkoa. Aurreikusi behar zen haurrek eta nerabeek gutxien aukeratuko zituztenak izango zirela, Aldundiaren zeregin administratiboenei baitagozkie.

Bestalde, familien talde fokal batzuetan printzipioak gaika taldekatzea proposatu zen, dokumentua modu esanguratsuan sinplifikatzeko, honako egitura honekin:

- Lege-esparruari buruzko printzipioak: haurraren eskubideak
- Indibidualizazio- eta aniztasun-printzipioa, honako printzipio hauek biltzen dituena: goi-mailako interesa, haurren eta nerabeen premiak, indibiduazioa eta genero-ikuspegia bakar batean.
- Esku-hartzearen printzipio metodologikoak:
    - Protagonismoa
    - Familiaren garrantzia esku-hartzea diseinatzean
    - Afektibitate kontzientea eta baldintzarik gabeko begirada
    - Normalizazioa, jarraitutasuna eta koordinazioa biltzen dituen esku-hartzearen jarraitutasun-printzipioa
- Erantzukizun publikoaren printzipioa

Prebentzioa helburu gisa planteatzen da, ez printzipio gisa, eta, beraz, zerrendatik kentzea planteatzen dute.

[01.4.2]

Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuaren esku-hartzearen eredu teknikoa hobetzeko egindako proposamenak

Printzipio gidarien dokumenturako egin dituzten aldaketa-proposamen horiez gain, foku-taldeetan

sortutako datuen azterketak haurrek, nerabeek eta helduek Gipuzkoako Foru Aldundiak garatzen duen lanari buruz duten ikuspegia aipatzen du.

Haurrek eta nerabeek esparru-dokumentuan planteatutako hamahiru printzipioen barruan printzipio garrantzitsuenei buruz egin duten aukeraketa eta beren aukerei eusteko eman dituzten argudioak aztertuta, babes-sistemaren barruan duten esperientziari buruzko datu garrantzitsuak lortzen dira.

Lehen azterketa giltzarri bat dago, eta haurrek, nerabeek eta helduek lehentasunezkotzat hartu dituzten printzipioak identifikatzea da helburua, hau da, babes-sisteman edozein erabaki hartzeak jarraitu beharko lituzkeen "joko-arauak" [4]. Adingabeen ikuspegitik, honako hauek dira:

1. Umeak, "eskubideen subjektu gisa"
2. "Familia garrantzitsua dela",
3. "Protagonismoa" eta
4. "Afektibitate kontzientea eta begirada positiboa"

Pertsona helduek, berriz, familiaren garrantzia azpimarratu dute, eta, horrez gain, baita prebentzioa ere (kasu honetan, ez printzipio gisa, baizik eta helburu gisa).

Ildo horretan, azpimarratu behar da familiak eta haurrak eta nerabeak bat datozela babes-sistemaren erabakiak hartzeko prozesuetan **familiei garrantzi gehiago** ematearekin.

- Familiek esku hartzeko planari protagonismo edo ezagutza handiagoa emateko beharra planteatzen dute, planari honako ekarpen hauek egin ahal izateko:

"Garrantzitsua da profesionalen eta familiaren arteko koordinazioa, kasu-planaren berrikuspenetan familia ere joan ahal izatea. Edo ikastetxeko bileretan, familiari buruzko informazioa falta bada, informazioa falta da, eta profesionalek akatsak izan ditzakete".

- Haurrak eta nerabeak, zein familiak, familiaren garrantzitik abiatzen dira, haurraren garapenerako, baita sostengu emozionaletik eta kide den lekutik ere:

"Familia haurren euskarri emozionala da".

"Funtsezkoa da".

"Familia dena da".

- Halaber, haiekin bizi ezin diren arren, haurrentzat eta nerabeentzat erreferentziazko figura afektiboak izaten jarraitzen dutela eta haiekin harremana izan behar dutela azpimarratu dute:

"Familiaren zati batekin bizi ez badira ere, erantzukizun bera izan behar dute".

- Babes-sistemak haiei buruz duen ikuspegia, hain zuzen ere, positiboa ez dela uste dute:

4 Horixe izan zen talde fokalen metodologian planteatu zen metafora, "esku-hartzearen printzipio gidari" baten esanahia ulertzeko.

"Familiak ahaztuta daude, desintegratuta, seinalatuta eta aurrez juzgatuta".

- Eta ohartu dira; izan ere, "arazoa sortzen den nukleoa beragatik da". Baina eskatzen dute, "ahal den neurrian, familiarekin taldean jardun beharko litzatekeela, eta denek norabide berean jardun beharko luketela". Ikuspegi hori berriro errepikatzen da dokumentuari proposatzen zaizkion printzipio edo gai berrietan: familia zer den definitzea, familia biologikotik edo familia zabaletik haratago dauden haurren eta nerabeen beste erreferente afektibo batzuekin lan egiteko beharra, edo familiekiko tratua, "gurasoei positiboa dena adieraziz: profesionalek familiaren alderdi funtzionalak ezagutzea, ongi egiten duguna".

- Haurrek eta nerabeek familiaren garrantzia aukeratzea begien bistakotzat edo logikotzat har liteke, bere beharragatik delako. Hala ere, argudioak aztertzeak babes-sisteman esku hartzeko kontuan hartu behar diren elementuak ematen ditu:

"Guztiontzat da garrantzitsua, gure gurasoak gabe ez baikara ezer".

"Nire familiak axola didalako".

"Familia da lehena" "Garenaren parte dira".

"Ez dudalako huts egin nahi nire familiari gustatzen ez zaion zerbaitetan".

- Haur batek bere argudioetako batean laburbiltzen du onena, honako hau dioenean:

"Familia motxila izan daiteke, baina baita zutabea ere".

Foru Aldundiak egiten duen lanean familiek duten garrantziari dagokionez, haurrek eta nerabeek honako hau planteatzen dute:

- Beren familiekin esku hartu behar dute, ez bakarrik eurekin.

"Garrantzitsuagoa da zeren, gertatutakoa gertatuta ere, zure familia da, ez dakit guzti hau nola daramaten"

- Beren ikaskuntzari eta garapenari buruzko erabakiak hartzerakoan baliozko erreferentetzat hartzeko aukera ematea, nahiz eta haiekin bizitzerik ez izan.

"Haurra gustura sentitu beharko litzateke bai jatorrizko familian bai familia harreragilean. Jatorrizko familiak akatsak izan ditzake, baina seme-alabak dira. Garrantzitsua da aita gisa dituzten eskubideetan ere pentsatzea".

"Denok oso pertsona garrantzitsuak ditugulako, nahiz eta haiekin bizi ez".

- Familiekin izan nahi duten harremana erabakitzeko orduan protagonismo handiagoa izan dezatela eta protagonismo hori beren eboluzio-garapenarekin bat etor dadila.

"Ez da naturala, adin jakin batean, familiekiko bisitak gainbegiratzea. Garrantzitsua da une bakoitzean haurraren premia kontuan hartzea, haur guztiek ez baitute gauza bera behar".

"Garrantzitsua da jarraipenean premiak kontuan hartzea, erraztasuna eta erosotasuna lortzeko.

- Eta sistemak familiak modu berean ikustea, erabakiak hartzeko prozesuetan txertatuz.

"Familia garrantzitsua da erabaki bat hartzeko".

"Nahiago dudalako irakasten didatena partekatzea, eta nire familiak egiten duen aldi berean ikasten dudalako".

"Familiak informazio gehiago eman diezazuke".

"Batzuetan, parte hartzen uzten ez zaiela sentitzen dugu".

Haurra eta nerabea zuzenbideko subjektutzat hartzea izan da gehien nabarmendu den printzipioa

- Datu horrek, bai eta haren oinarri diren argudioek ere, babes-sistemaren lan bati buruz hitz egiten dute, eskubideen ikuspegitik eta esku hartzen den haur eta nerabeekin gaiari buruz egin den lanari buruz. Talde fokaletan parte hartzen duten haur eta nerabeentzat printzipio hori nabarmena da, eta integratuta dute. Eta halaxe dira, hain zuzen ere, programetako profesionalek gaiari buruz egin duten lanagatik, printzipio hori presente dagoelako eta horretaz hitz egin zaielako. Gainera, izaera unibertsala eta juridikoa azpimarratzen dute, nahitaezko printzipio gisa eta, neurri batean, argi eta garbi.

"Denok ditugu inork kendu ezin dizkigun eskubideak".

"Inork ezin didalako duintasuna kendu".

"Denetan bistakoena da, pertsonak garelako, gure premiak ditugulako eta bizi-kalitatea merezi dugulako".

"Haurrek eskubideak izateko eskubidea dugu, edozein egoeratan bete daitezen".

- Baina interesgarria da konturatzea, halaber, printzipio hori batez ere zaintzeko, babesteko, familia babesteko, etxeko lanak egiteko, osasun-laguntza jasotzeko eta entzuna izateko eskubidearekin lotzen duela, eta haien iritzia kontuan hartzea.

"Nire ordez erabakitzeko eskubidea dudalako, inork nire ordez aukeratu gabe".

"Guztiok eskubide bera dugu zentro barruan edo kanpoan, eta eskubide berak dituen etxe baten antzekoena izan behar du".

- Komenigarria da, halaber, printzipio horren eta afektibitateari eta prebentzioari buruzkoen artean dagoen lotura azpimarratzea:

"1. printzipioa eta 8. printzipioa (afektibitatea) dira garrantzitsuenak, haiek gabe gainerakoak ezin izango liratekeelako egin".

"Eskubideei buruzko 1. printzipioa bete ahal izateko, prebentzioan arreta berezia jarri beharko litzateke, haurrek etxetik irten beharrik izan ez dezaten".

- Familia batzuentzat, ordea, printzipio hori "begi bistakoa" eta baita "beharrezkoa ez dena" ere dela uste da, legean dagoelako eta eztabaidaezina delako. Desberdintasuna da familientzat printzipio hori lotuta dagoela 2. printzipioarekin (haurraren interes gorena lehenestea), 3. printzipioarekin (esku-hartzea haur bakoitzaren beharretara egokitzea) eta 4. printzipioarekin (esku-hartzea indibidualizatzea).

Haurrek eta nerabeek hirugarren tokian aukeratu zuten **protagonismoa**.

- Haurrek eta nerabeek lotura argia ezartzen dute protagonismoaren eta entzunak izateko eskubidearen artean, beren iritzia kontuan har dadin.

"Gu gara garrantzitsuena gure historian".

"Garrantzitsua da haurrak entzuten diotela sentitzea, nahiz eta erabakiak desberdinak izan, erabaki-gunearen barruan sentitzen dela".

"Harreran hartutako haurrari entzun eta kasu egin behar zaiola uste dut, hark entzuten diotela senti dezala eta bere iritziak balioa izan dezala".

- Baina dakarkien ikaskuntzaz ere hitz egiten dute, kontsultatu duten edo gutxienez informatuta dauden erabaki bat integratzea nola den errazagoa.

"Izan ere, gure iritzia kontuan hartzen badute, etorkizunean gure iritziak hartzen jakiteko".

"Garrantzitsua da bizitza errealerako prestatuta egotea, nire bizitza eta nire bidea baita".

"Gure erabakietatik eta akatsetatik ikastea, gure prozesuaren elementu nagusi gisa".

- Era berean, haur eta nerabeen protagonismoak babes-sistemaren esku-hartzeari ematen dion koherentziaz eta eraginkortasunaz hitz egiten dute:

"Askotan ez digute kontatzen, erdizka, pixka bat edo ezer. Jakin behar dugu eta ez dena zatika esanda. Berdin familian edo zentroan",

"Gure iritzia, araua eta abar kontuan hartzen dituen zerbait aldatuko badute, batzuetan gauzak aldatzen dituzte eta ez digute ezer esaten, ezustean hartzen gaitu".

"Niri historioa zatika kontatu didate eta inor ez zait aurrean jarri den-dena azaltzeko. Nire ustez, beste haur batzuentzat gai hori garrantzitsua izango litzateke".

- Arrazoi hori bera agertzen da printzipio hori ezabatzeko argudio gisa, uste baitute ez dela betetzen ari:

"Ez naute kontuan hartu gaur etortzeko".

"Dipuri ez dio axola nik uste dudana".

"Haurren iritziak ez du benetan balio".

"Esan dute kontuan hartzen gaituztela, baina ez, taldeetara etortzera behartzen gaituztela, hezitzailea izatera".

"Esaten dut ez ditudala gauza batzuk nahi, baina berdin dio, berdin egin behar dudalako, berdin dio zer esaten dugun".

- Ildo horretatik, garrantzitsua da eduki bat nabarmentzea, printzipio edo gai berriak sartzeko aukera planteatzen denean sortzen dena. Autonomia-lana indartzeko beharra nabarmentzen dute, ezinbestekoa baita nerabeek beren bizitzan benetako protagonismoa lortu nahi badute. Bizitza autonomorako prestatuta ez sentitzea eta emantzipazio-proiektu indibidualizatuagoak behar direla aipatu dute.

- Era berean, jarraitutasun-printzipioari buruz hitz egiten dutenean, protagonismo-printzipioarekin oso lotuta dagoen zerbait aipatzen dute. Beren historia behin eta berriz kontatzera behartzen dituzten moduari buruz hitz egiten dute, baita hori egin nahi ez dutenean ere. Izan ere, pentsatzeko asko ematen duen printzipio bat proposatzen dute: "Printzipio berri gisa, nire historia ez kontatzeko eskubidea proposatzen dut".

- Azkenik, printzipio horren zeregina nerabe baten argudioetako batean laburbiltzen da:

"Gure bizitza delako, eta gure burua sentitu eta garrantzitsuena izan behar dugulako, ezta?"

Haur eta nerabeek gehien aukeratzen duten laugarren printzipioa **afektibitate kontzientea eta begirada positiboa da.**

- Printzipio horren argudioak garatzean, uste da agian are lehentasun handiagoa izango zuela, esku hartzeko ezinbesteko baldintza gisa ikusten baita, bai esparru juridikoagatik eta teknikoagatik, bai eraginkorra izatea bilatzen delako.

- Era berean, haurrek eta nerabeek uste dute afektibitatea jarraibide orokorra dela Gipuzkoako Babes Sistemaren baliabideetan, nahiz eta horri buruzko esperientzia txar batzuk ere adierazi diren.

- Parte hartzen duten haurrek eta nerabeek argi dute afektibitatea ezinbesteko baldintza dela haien babesa, ongizate emozionala eta erabateko garapena bermatzeko:

"Maitasuna eman diezadatela nahi dut".

"Babestu egin behar gaituzte".

"Ez bagaituzte maitasunez tratatzen, beldur gara, eta negar egiten dugu".

"Ondo tratatzen bagaituzte, ondo eta zoriontsu sentituko baikara".

"Ondo tratatu behar gaituzte, haiek baitira babestu behar gaituztenak".

- Esku-hartze eraginkorrerako baldintza gisa ere hartzen da:

"Hobe beraientzat, afektibitatea, enpatia, errespetua eta, batez ere, pazientzia izatea. Bestela, bandan ixten gara eta ea nola hasten diren interbentzioarekin".

"Hezitzaileak horrela izan behar du".

- Afektibitatea hezkuntza-taldeek egunero ematen duten jarraibidetzat hartzen dute:

"Atentzioa ematen digu eta, funtsean, gustatzen zaigu ikustea haiekin gauden profesionalek ere sentimenduak dituztela, eta, gainera, guretzat garrantzitsua da haiekin hurbilagoak eta afektiboagoak izaten ikastea".

"Hori aukeratu dut zeren izan ditudan zaintzaileek, ez dakit nola deitu -asko izan baitira-, idealizatu egin ditut eta nahiko jatorrak izan dira, kalean aurkitu ditudanean poza sentitu dut. Etxean jasotzen ez nuen afektibitate hori hilean behin izaten zuen".

- Azkenean, uste dute 1 printzipioa (eskubideen subjektua) eta 8 printzipioa (afektibitatea) direla garrantzitsuenak, haiek gabe gainerakoak ezin izango

liratekeelako egin.

- Hain argi ikusten dute printzipio hori baztertzeko argudio gisa azaltzen dutela: "Ziurtzat jotzen da profesionalek haurrak maitasunez eta errespetuz tratatu behar dituztela".

- Familiak bat datoz afektibitate kontzientearen eta baldintzarik gabeko begiradaren lehentasunean. Horri dagokionez, bereziki argia da familiek Izeba programan duten posizionamendua. Aipatzen dute afektibitateak esan nahi duela adingabeekin hartzen diren erabakiak "atseginak" izan behar dutela; irizpidea ez izatea "zenbakizkoa", eta "espediente bat estaltzea", "gutxieneko batekin"; baizik, "pertsonala" izan behar dela, "sentibera", "betetzen duena". Baina familia-harreraren foku-taldeetan eta Trebatu programan ere haurraren garapenerako ingurune seguruen beharraz hitz egiten da, baita haurrei modu bero eta adeitsuan tratatu behar zaiela ere. Oso garrantzitsua da seguru sentitzea, salbu eta seguru.

Oso interesgarria da familiek egiten duten planteamendua, programa guztietako foku-taldeetan errepikatzen dena, **prebentzioa** esku-hartzearen helburu gisa hartuta, eta ez jarduteko printzipio gisa.

- Lehentasunezkoa izan beharko lukeela ezartzen dute, lehenik eta behin dokumentuan egon beharko lukeela.

"Erabat huts egiten du. Sistemak prebentzioan jarri beharko luke arreta, eta ez esku-hartzean. Merkeagoa, ez hain traumatikoa eta eraginkorragoa".

"Esku-hartzea prebentzioa baino askoz ere garestiagoa da. Prozesuak eten egiten dira eta ez dira eraginkorrak, ez da prebenitzen eta, azkenik, esku-hartze traumatikoak egiten dira".

"Sendatu baino lehen babestu".

- Prebentziotzat hartzen dute esku-hartzearen tenporalizazioa: berandu ez iristea, kalte handiagoak saihestea eta hobekuntzetan esku-hartzeari eustea.

"Haurrek sufritzeko arriskua dagoenean, jarraipen zorrotza egin behar da, eta beharrezkoa da esku hartzea lehenbailehen egitea".

"Behetik hasi, tiritak jartzeko zain egon gabe. Presazkoa denera ez joatea.

"Egon daitezkeen arriskuak aurreikustea".

"Azazorik ez dagoenean, konponketarik ez da behar".

"Une txarretan ez ezik, une onetan ere laguntza izatea garrantzitsua da, berriz gaixotzea prebenitzeko".

Baztertutako printzipioen azterketa txertatzean nabarmendu beharreko azken gai bat familiek genero-ikuspegiaren 5. printzipioari buruz duten ikuspegia da. Gehiengoak proposatzen du baztertzea, esku-hartzearen indibidualizazio- eta aniztasun-printzipioan sartuta dagoela iruditzen zaielako eta erredundantea eta alferrikakoa delako. Parte-hartzaile batek laburbiltzen duen bezala: "*Absurdoa iruditzen zait aniztasunarekiko errespetuaz hitz egiten duen printzipio bat badago, beste batean*"

Gainera, argi ikusten dute Babes Sistemak berdin esku hartzen duela mutilekin eta neskekin. Parte-hartzaile batek honako hau esan du: "*Haurren babesean genero-ikuspegia txertatzeak ez du ekarpenik egiten*". Ikuspegi hori eta haurrek eta nerabeek foku-taldeetan, eta bereziki nerabeek

emandakoa oso desberdinak dira.

Beraz, familiek esku-hartzea haur eta nerabe bakoitzaren eta haren familiaren errealitatera egokitutako banakako prozesutzat hartzen dute. Prozesu horretan, profesional hurbilekoak eta atseginak, behar adina koordinatuko dira esku-hartzean bikoiztasunak saihesteko, horrek dakarren sufrimenduarekin, eta familiei erabakiak hartzeko prozesuetan protagonismoa izateko aukera emango zaie.

Badirudi haurrek eta nerabeek eta haien erreferentziazko pertsona helduek Gipuzkoako Foru Aldundiaren prometan eta baliabideetan egiten den esku-hartzeari buruz duten ikuspegiak eskubideen eta afektibitate kontzientearen ikuspegitik egindako lan bat bermatzen duela. Hala ere, prebentzio-lan eskasaren, haurrek eta nerabeek erabakiak hartzeko garaian duten protagonismoaren eta familiak haur eta nerabeentzako funtsezko erreferente afektibo gisa eta haien bizitzaren ezinbesteko zati gisa eta, beraz, haur eta nerabeengan esku hartzeko eta erabakiak hartzeko ezinbesteko zati gisa aitortzearen inguruan beharrezkoak diren hobekuntza-elementuak ere azaltzen ditu.

Baina lehentasunezkotzat hautatutako printzipioen azterketatik sortzen den ikuspegi hori haurrek, nerabeek eta haien familiek horretarako ematen dituzten argudioetatik eta baztertutako printzipioen azterketatik sortzen diren elementuekin osatu behar da. Izan ere, azterketa horretan bi kritika argi eta irmo sortzen dira Gipuzkoako Foru Aldundiak egindako lanari dagokionez, eta elkarren artean erlazionatuta daude: esku-hartzearen jarraitutasuna eta esku-hartze prozesuaren indibidualizazioa.

[01.5]
Orain zer? Etorkizuneko erronkak.

Egindako kontsultak gauzak argitu eta informazio asko eman du, eta horrek, zalantzarik gabe, lehenik eta behin sistemaren babes-ekintza gidatuko duten printzipio gidariei buruzko erabakia hartzea eskatzen du. Horrela, lehentasunezkotzat jo diren printzipioak aukeratzeko eta, batez ere, dokumentuan hasiera batean sartutako printzipioak baztertzeko argudioak arretaz irakurriz gero, mezu mamitsua eta kezkagarria sortzen da Aldundiaren pertzepzioari buruz, haurren eta nerabeen errealitatearekiko nolabaiteko urruntasunarekin, baita sistemaren barruan erabakiak hartzeari buruz ere.

Jarraian, berriz definitu beharreko funtsezko elementu batzuk aipatuko ditugu:

- Erantzukizun publikoaren printzipioa behar bezala ezarri ahal izateko, beharrezkoa izango da haurren eta nerabeen errealitateko erabakiak hartzeko figurak edo haiek ezagutu gabeko txosten eta paperetatik hartutako erabakiak urrun egoteari buruz sortzen diren gai guztiak berrikustea.

"Dipu oso urrun dago niregandik"

"Dipuren printzipioa kendu nahi dut eta baita Dipu bera ere".

"Hori guztia kenduko nuke hezitzaileengan erantzukizun zuzenagoa izan zedin, erabakia mandatariena delako desenkusatzen baitira".

"Ez dute beste inork erabaki behar".

"Ez zaigu batere egokia iruditzen beste batzuek erabakitzea, guk ezagutzen ez gaituztenek eta gu nortzuk garen ez dakitenek".

"6 hilean behin ordu erdi ikusten gaituzte, eta guri buruz badakitela eta gure

bizitzan erabaki dezaketela uste dute".

"Gutxienez, hezitzaileei utzi behar diete azken hitza izaten, beti gurekin daudelako eta gu ezagutzen gaituztelako, gainera eurek ordaintzen dute Dipuk erabakitzen duena guri gustatzen ez zaigunean"

"Aldunditik oso erraza da nerabeen prozesu pertsonalei buruzko erantzunak edo iritzia ematea, baina hori egin aurretik nerabeen prozesuetatik hurbilago egon beharko lukete, sakonago ezagutu eta, ondoren, baloratu eta erantzunak eta iritziak eman".

- -9. printzipioa ezabatzeari dagokionez, esku-hartzearen jarraitutasunari eta egonkortasunari buruzkoa baita, koordinazioaren eta lankidetzaren 11. printzipioarekiko errepikapenari buruz egiten duten planteamenduaz gain, ezinbestekoa da haurren eta nerabeen argudioak irakurtzea. Horietan behin eta berriz adierazten dute, eta berriro egiten dute printzipio berrien proposamenak azaltzean, profesionalen esku-hartzeen gehiegizko errepikapena eta esku-hartze horien koordinaziorik eza, bai formari dagokionez (bisiten, elkarrizketen eta jardueren koordinazioa), bai edukiari dagokionez (haurrekin eta nerabeekin aztertzen dena eta ematen zaizkien mezuak).

"Posible bada, jarraitutasuna izaten saiatzea, tutorearen eta tutoretzapekoaren artean konfiantza sortu ahal izateko".

"Garrantzitsua da esku-hartze beraren barruan edo programa bereko pertsonen artean mezu desberdinik ez ematea. "Txorakeria izango litzateke"

"Arau hori oso garrantzitsua iruditzen zait, gazte asko Dipuko psikologoetara joaten direlako eta hezitzaileekin ere tratatzen dituztelako; ezin da bere buruarekin nahikoa duen gazte baten osasun mentalarekin jolastu".

"Koordinaturik ez badaude, ez litzatekeelako ezer onik aterako".

"Niretzat aspergarri samarra da dena beste pertsona bati kontatu behar izatea, hobe da beti profesional berarekin egotea".

"Profesional bat beste profesional batekin gutaz aritzen bada, euren artean argitu dezatela galdetu digutenaz"

"Profesional bat dator baina aldatzen dute. Hilero profesional bat aldatzen dutenean, aurrekoak gure berri eman beharko lioke, denbora guztian berdin kontatzen egon ordez".

- Haurrek eta nerabeek profesionalen esku-hartzea azaltzen dute, baina esku-hartze hori ez dago ondo koordinatuta eta zatikatuta dagoela ikusten dute. Askotan gauza berak galdetzeaz nekatuta daudela diote, gai sentikorrei buruz behin eta berriz hitz egitera bultzatzen dituztela. Bi faktore horiek jarduketak beharrik gabe errepikatzea dakarte berekin, kaltegarria ez denean. Gauza bera gertatzen da helduekin, esku-hartze zatikatu bat salatzeko zalantzarik ez baitute; izan ere, maiz aldatzen dira erreferentziazko figurak eta koordinazio-zailtasun argiak dituzte.

"Oso nekagarria delako gauzak behin eta berriz azaldu behar izatea, azkenean gaiari buruz hitz egiteko gogorik ez izatea iristen naiz; gainera, atzera itzultzea ez da ona guretzat".

"Erreferentziako profesionalen aldaketa asko gertatzen dira, bai adingabeek familia biologikoekin egiten dituzten bisitak gainbegiratzen dituzten profesionalei dagokienez, bai adingabeei laguntzeko eta familia-harreraren jarraipena

egiteko ardura duten kasuetako arduradunei dagokienez".

"Profesional-aldaketak negatiboak dira; izan ere, profesionalen arteko informazioa eskualdatuko dela eta pertsona berriak kasuaren aurrekariak ezagutuko dituela esaten zaigun arren, beharrezkoa da erlazio berri bat ezartzea".

- Helduek haurrek eta nerabeek ere aipatu zuten zerbaiti buruz hitz egiten dute, beren historiari buruz behin eta berriz hitz egiteko, mina berriro azaleratzeko eta erreferente-aldaketa bakoitzarekin berriz hasi behar izateko zailtasunari buruz. Gogoratu beharra eragiten duen "minaz" hitz egiten dute.

"Nekatuta nago nire semea eta nire semea pertsonaz aldatzen bagaituzte, eta ez dago jarraipenik interbentzioa amaitu arte. Ez zait zuzena iruditzen hainbeste pertsona aldatzea, ez nago gustura, konfiantza hartzeko denbora behar da".

"Gaizki pasatu dugulako, profesional bakoitzari askotan kontatu behar izan diogulako zer gertatu zaigun, nola sentitzen garen edo zer gertatzen zaigun".

"Haurra mareatu egiten da eta prozesua behar baino gehiago luzatzen da".

"Haurrei asko kostatzen zaie arrotz bati azalpenak ematea. Profesionalez hainbeste aldatzen bada, haurrak itxi egiten dira eta abandonatuta sentitzen dira; orduan, ez dira berriz fidatzen sisteman".

"Ebaluazio horren ondorioz, esku-hartzea beranduegi iristen da".

"Nire ustez, oinarrizko printzipioa da (jarraitutasuna) gainerako printzipioak bermatu ahal izateko. Egonkortasunik ez badago, ezin da egon jarraipenik, afekturik, indibidualizaziorik, hau da, haurraren interesen lehentasunik".

Parte-hartze prozesu horren emaitzek hasiera batean proposatutako printzipio gidariak aldatzen dituzte, zalantzarik gabe. Beraz, babes-ekintzaren printzipio gidariak eta esparru-printzipioak horiekin eta horietatik abiatuta lan egin behar duten pertsonek aztertu, eztabaidatu eta sentitutako printzipioak izango dira.

1. Haurrak eta nerabeak eskubideen subjektu dira

2. Indibidualizazioa eta aniztasuna (aurreko haurren eta nerabeen interesaren lehentasunen argudioak eta jarrerak, haurren eta nerabeen premietara egokitzea, indibidualizazioa eta aniztasuna, eta genero-ikuspegia jasoz)

3. Protagonismoa

4. Familiaren garrantzia

5. Afektibitate kontzientea eta begirada positiboa

6. Esku-hartzearen jarraitutasuna (aurreko esku-hartzeak elkartuz, esku-hartzearen jarraitutasuna eta egonkortasuna, normalizazioa eta komunitatean integratzea, eta koordinazioa eta lankidetza)

7. Erantzukizun publikoa

Emaitzak parte hartu duten pertsonekin partekatzeko, prozesu horren ondorioen bertsio atsegina egin da, parte hartu zuten haur, nerabe eta pertsona heldu guztiei bidaltzeko, ondorioak ezagut ditzaten eta parte-hartze prozesu horren kontu-ematearen lehen zatia berma dadin.

Era berean, beharrezkoa da ondorioak Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuko talde profesional guztien artean zabaltzea, baita amaierako printzipio gidarien dokumentua ere, dagozkion aldaketekin.

Kontsulta horrek agerian utzi ditu Gipuzkoako Foru Aldundiak etorkizunean izango dituen funtsezko 5

erronka.

1. Haurren eta nerabeen eta haien familien bizitzan erabakiak hartzeko ardura duten pertsonen urruntasunari heltzea, behar bezala ez ezagutzearen ondorioz erabaki okerrak edo haien bizitzarekin bat ez datozenak hartzeko arriskua murrizteko.

2. Esku-hartzea gehiegi zatikatzea, eta horren ondorioz, esku-hartzeak beharrik gabe errepikatzea, mezu kontraesankorrak ematea eta haur eta nerabeei eta haien familiei alferrikako sufrimendua eragitea.

3. Babes Sistemaren barruan protagonismo-prozesu esanguratsuak sustatzea, helburu argi eta legitimoak, metodologia sendo eta ondo definituak eta haurrei, nerabeei eta haien familiei kontuak emateko prozesuak barne hartzen dituztenak, eta, gainera, autonomiaren lana indartzea babes-ibilbide osoan.

4. Familiak haur eta nerabeentzako beharrezko erreferente afektibo legitimotzat hartzea, eta erabakiak hartzeko prozesuetan txertatzea.

5. Prebentzioa lanaren azken helburu gisa ezartzea, esku-hartze goiztiarrei eta udalekin koordinatutako lanari lehentasuna emanez.

Funtsezko bost erronka horiek identifikatzea abiapuntu ona da Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuak prebentzio- eta arreta-plan baten esparruan egingo duen hobekuntzan aurrera egiteko. Plan horretan, besteak beste, barne-prozedurak berrikusteko prozesua jorratuko da, identifikatutako erronkei erantzun legitimoa eta eraginkorra emango dieten beharrezko aldaketak sartzeko. Aldaketa batzuk azkarragoak eta inplementatzeko errazagoak izango dira, baina beste batzuek denbora gehiago beharko dute, programazio- eta antolaketa-egiturak berrikustea barne.

02

GIPUZKOAKO HAURRAK ETA NERABEAK BABESTEKO SISTEMAREN PRINTZIPIO GIDARIAK

[Aurkezpena]

Ezer ez da garrantzitsuagoa haurren eta nerabeen ongizatea baino. Laguntza eta babesa behar duten adingabeek laguntza eraginkorra eta kalitate handikoa merezi dute, premia-egoera bat identifikatu bezain laster. Haurren eta nerabeen eta familien[5] beharrei eta interesei erantzungo dien sistema nahi dugu, eta ez alderantziz. Sistema horretan, talde profesionalek argi izango dute zer eskatzen zaien banaka eta nola lan egin behar duten elkarrekin beste batzuekin.

Gure gizarte-testuinguruan, haurren babesak aldaketa handia bizi du laurogeiko hamarkadaren bigarren erdialdetik aurrera, kezka handiagoa baitu haurren babesgabetasun-egoeren, haien etiologiaren, haur eta nerabeengan dituen ondorioen eta prebenitzeko eta esku hartzeko modu egokienen gaineko ezagutza zientifikoarekiko.

Aldi berean, indarrean dagoen legeria egokitu nahi duten arau-aldaketak gertatzen dira, haurren babesa errazteko. 1989an Haurren Eskubideei buruzko Konbentzioa onartu zenean, aldatu egin zen adingabeen estatus sozial eta legala, eta eskubide guztien titular gisa aitortu ziren, eskubide horiek egikaritzeko gaitasun progresiboarekin, eta ez soilik babesaren xede gisa.

Gaur egun, argi dago haurrak babesteko sistema batek bizitzaren aldi garrantzitsu hau zer den eta zer esan nahi duen sakon ezagutzea izan behar duela oinarri. Horregatik, garrantzitsua da sisteman lan egiten duten profesionalek erreferentzia-esparru bat izatea haurren eta nerabeen garapenaren oinarrizko alderdiei buruz, haien premiei buruz eta horiei erantzuteko modurik onenari buruz.

Ezin gara hasi kalteberatasun-egoeran dauden haur eta nerabeen bizitza hobetzen, haien beharrak identifikatzen ez baditugu eta gertatzen ari zaiena ulertzen ez badugu neurri egokiak hartzeko.

Haurren eta nerabeen babesa, zalantzarik gabe, haien eskubideen defentsan oinarritu behar da. Haurrak eta nerabeak garapen bidean dauden subjektutzat hartu behar dira, eboluzio-etapa bakoitzean ezaugarri espezifikoak dituztenak eta, ondorioz, behar espezifikoak dituztenak.

Gainera, kontuan hartu behar da haurrak eta nerabeak ez direla helduen ekintzen hartzaile pasiboak, haien garapenaren eragile aktiboak eta protagonistak direla, eta, ondorioz, betebehar profesionala dela adingabe batek aktiboki parte hartzea bere garapena eraikitzen, eragiten dioten erabaki guztiak hartzen eta bere premiak asetzen.

Haurren eta nerabeen ongizatea babestea eta "tratu ona" edo "tratu txarra" izan daitekeena bereiztea haurren, haien ezaugarrien eta beharren ezagutzan oinarritu behar da.

Duela gutxi onartutako 8/2021 Lege Organikoak, ekainaren 4koak, haurrak eta nerabeak indarkeriaren aurrean osoki sentitzeari buruzkoak (LOPIVI), honela definitzen du tratu ona: "Adingabeen oinarrizko eskubideak errespetatuz, aktiboki sustatzen ditu printzipio hauek: elkarrekiko errespetua, gizakiaren duintasuna, bizikidetza demokratikoa, gatazken konponbide baketsua, legearen babes berdinerako eskubidea, aukera-berdintasuna eta adingabeen diskriminazio-debekua" (1.3 artikulua).

Haurren premiei buruz osotasun gisa hitz egiten dugunean, ez da ukatu nahi testuinguruak edo kulturak premia horiek zehazteko orduan edo horiei erantzuteko moduan duen eragina, baina agerian utzi nahi dugu badirela oinarrizko behar orokor batzuk, haur eta nerabeen garapen onerako ezinbestekotzat jo daitezkeenak.

5 Familiaz ari garenean, logikoa denez, haien familia biologikoez ari gara. Baina pisu, erreferentzialtasun eta garrantzi bera dute, batzuetan, familia hartzaileek edo adopziozkoek. Begirada zabal hori eduki beharko dugu gure perspektiban beraientzat erreferentzialak diren familia guztiak sartu ahal izateko

Haurrak babesteko sistema baten azken helburua, gizarte osoarekin eta komunitatearekin batera, haur edo nerabe orori bere eskubideak errespetatuko dituen eta babes-giro[6] fisiko, psikologiko eta soziala sustatuko duen ingurune segurua ematen laguntzea izan behar da, maitatzen eta errespetatzen duten eta bere ahalmen guztia gara dezakeen ingurune digitala barne.

Gure lurraldean premia duten adingabeei zerbitzuak ematea botere publikoen betebeharra eta erantzukizun partekatua da. Eremu guztietako toki- eta lurralde-agintaritza guztien, osasun- eta hezkuntza-agintaritzen eta komunitate-zerbitzuen mende dago. Baina komunitatearen, komunitatea osatzen duten pertsona guztien, "tribuaren" mende ere badago. Gainera, emaitzen hobekuntzak talde profesionalen eta haurrekin, nerabeekin eta haien familiekin lan egiten duten erakundeen arteko aliantza estuaren bidez baino ezin dira lortu.

Gipuzkoako Foru Aldundiaren helburu nagusiak dira adingabeen ongizatea ziurtatzea, haiek kalte eta indarkeria mota guztietatik babestuz, haien garapen-beharrei behar bezala erantzuten zaiela bermatuz. Gizarte Politiketako Departamentuak eta udaleko gizarte-zerbitzuek sistema bakarra osatzen dute, beste departamentu batzuekin lankidetza estuan lan egiten duena. Departamentu horiek, halaber, premia duten haurren ongizatea babestu eta sustatu behar dute, eta beren familiek ingurune seguruan haztea sustatu, ahal den guztietan, zerbitzu-sorta egokia eskainiz.

Funtsezko zeregin bat da familiaren parte-hartzearekin zehaztea haur edo nerabe bat beharrean den eta adingabe horri eta haren familiari laguntzeko modurik onena zein den. Haren premiak ebaluatzeko eraginkortasuna funtsezkoa izango da ondorengo ekintza eta zerbitzuen eraginkortasunerako eta, azken batean, haur horrentzako emaitzetarako.

Esku hartzeko modua eta erabakiak hartzeko prozesuak jarduera-printzipio partekatuen mende egon behar dira, zientziak ematen dituen ezagutzetan eta legeriak ezartzen dituen jarraibideetan oinarrituta. Printzipio horiek Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuan lan egiten duten profesional guztien ekintza bideratu behar dute.

Baina gure ereduak bioetikaren printzipioak izan behar ditu funtsezko oinarri. Printzipio horiek, ordena honetan, honako hauek dira: Malefizentziarik eza (kalterik ez egiteko betebeharra), Justizia (diskriminaziorik eza, kargen eta onuren bidezko banaketa eta baliabideen bidezko banaketa), Autonomia (pertsonaren beraren erabakitzeko gaitasuna errespetatzea, haren nahien, balioen, sinesmenen, bizi-proiektuaren eta abarren arabera) eta Ongintza (egiteko/sustatzeko betebeharra/ongizatea). Babes arloan erabakiak hartzean eta egiten ditugun esku-hartzeetan, ordenamendu juridikoa (adingabeen eskubideak) eta asmo onak errespetatzeaz gain, profesionalek 4 printzipio bioetiko horiek errespetatu beharko ditugu.

Jarraian aurkezten dugun berrikuspena, gure printzipioei buruzkoa, posizionamendu etiko hori, ezagutza eta gidalerro horiek kontuan hartzen saiatu da, eta gure jarduera guztiak oinarritzeko zutabeak dira. Zerbitzuaren prozeduren eskuliburu osoaren funtsezko erreferentziak dira.

Garrantzitsua da azpimarratzea printzipio horiek, bai eta haien planteamendua eta garapena ere, gure esku-hartzearen benetako protagonistekin kontrastatu eta eztabaidatu direla, hau da, taldeetako profesionalekin, hainbat programatatik igaro diren helduekin, familiekin eta, batez ere, gure zerbitzuak erabiltzen dituzten haur eta nerabeekin.

Horrela, printzipio gidariak eguneratzeko prozesuari zilegitasuna eta eraginkortasuna eman nahi

6 LOPIVI delakoak honela definitzen du ingurune segurua: "Haurren eskubideak errespetatzen dituena eta babes-giro fisiko, psikologiko eta soziala sustatzen duena, ingurune digitala barne" (3.m art.)

zitzaion, haurren, nerabeen eta haien senideen protagonismoa bermatuz, proposatzen ziren printzipio teknikoak baliozkotuz eta haiekin egiten dugun lanean garrantzitsutzat jotzen ziren beste printzipio batzuen proposamenak jasoz.

Prozesuaren emaitzak, berez oso interesgarria eta aberasgarria, aldaketa garrantzitsu bat planteatu zigun gure printzipioen zerrendaren aurreko bertsioaren gainean, multzokatuz, aldatuz, sartuz, ezabatuz, «Baina batez ere, foru babesaren eredu osoaren erronkak azalduz».

"Printzipioak" posizionamendu bat esan nahi du, talde eta profesional guztien esku-hartze, prozedura eta erabaki guztietara zabaltzen den begirada bat, haiek interpretatzea ahalbidetzen duena. Printzipio horiek Foru Aldundiaren esku-hartzearen kalitate-estandarrak dira, eta gure erabaki guzti-guztiak finkatzeko funtsezko erreferentzia dira. Uneoro, printzipio horietara bideratu beharko dugu begirada, gure ekintzak definitu eta ebaluatu ahal izateko.

Esan bezala, printzipio horiek haur eta nerabeen eskubide-multzotik abiatzen dira, legegintza-arauetan jasotakoetatik, bioetikaren printzipioetatik eta Haurren eta Nerabeen Babeseko Zerbitzuaren ibilbide estrategikotik:

1. Haur eta nerabeak eskubideen subjektu dira
2. Indibidualizazioa eta aniztasuna
3. Protagonismoa
4. Familiaren garrantzia
5. Afektibitate kontzientea eta begirada positiboa
6. Jarraipena esku-hartzean
7. Erantzukizun publikoa

[02.1]

Haur eta nerabeak eskubideen subjektu dira

Adingabearen Babes Juridikoari buruzko urtarrilaren 15eko 1/1996 Lege Organikoaren sarreran eta Haurrak eta Nerabeak Zaintzeko eta Babesteko otsailaren 18ko 3/2005 Legean azaltzen den bezala, "Haurra babestua izatetik eskubideen subjektu izatera igaro da, eta babesa babesten duten eskubideetako bat da". Planteamendu horrek berekin dakar haurrak eta nerabeak subjektu propiotzat hartzea, beren premia eta ezaugarri espezifikoekin, inguruan dituzten helduen ezaugarrien mende egon gabe. Erabaki guztiek jaso behar dute printzipio hori. Hauek dira 3/2005 Legeak ezarritako oinarrizko eskubideak: Indarrean dagoen zuzenbide-antolamenduak ezagutzen dizkien eskubide guztien titular dira haurrak eta nerabeak, eta, eskubide horien artean, gainerako herritarrentzat bezala, bizitzeko eskubidea eta osotasun fisiko eta psikikorako eskubidea, nortasunaren garapen aske eta osorako eskubidea eta berdintasunerako eskubidea dira haientzat nabarmendu beharrekoak.

Era berean, eskubide hauek izango dituzte: ohorerako, intimitaterako eta bakoitzaren irudirako eskubidea; nortasunerako eskubidea; informazioa jasotzeko eskubidea; ideologia-askatasunerako eskubidea; parte hartu, elkartu eta batzarrak egiteko eskubidea; adierazpen askerako eskubidea; eragiten dieten erabakietan entzunak izateko eskubidea, eta beren eskubideak defenditzeko eskubidea".

Ondorengo artikuluetan, legeak beste eskubide batzuk aipatzen ditu, hala nola osasuna sustatzeko eta babesteko eskubidea, osasun-zerbitzuetara iristeko eskubidea, hezkuntzarako eta irakaskuntzarako eskubidea, hezkuntza-zerbitzuetara sartzeko eskubidea, kulturarako eskubidea, publizitatearen eta baliabideen eraginpean egotearen aurrean babesteko eskubidea, kontsumoaren aurrean babesteko eskubidea, jokorako eta kirolerako eskubidea, ingurunean parte hartzeko eskubidea.

Arau-enuntziatu batetik harago, printzipio honek adierazten du haur eta nerabe bakoitza eskubide osoko herritarra dela, adingabea, autonomia lortzeko prozesuan eta garapenean dagoena, eta bere bizitzaren protagonista.

Babesaren helburua da gizarteratzea, sortutako kaltea konpontzea eta adingabeen eta haien familien sare soziobabesleak zabaltzea. Behar adina gizarteratzea lortzen ez badugu, gure babeslanak ez du bere helburua lortuko.

Egungo arau-garapenak "adingabearen interes gorenaren" printzipioa hartzen du bere garapenaren giltzarri gisa, harekin talka egiten duen beste edozein eskubide legitimoren aurrean. Haur edo nerabe bat presente dagoen edozein interes-gatazkaren aurrean erabakiak hartzean, esku-hartzeetan, gure edozein espaziotan, bere interesari lehentasuna eman behar dio beti. Gure helburua da Konbentzioak aitortutako eskubide guztien gozamen osoa eta eraginkorra bermatzea, baita adingabearen garapen holistikoa ere, garapen fisikoa, mentala, espirituala, morala, psikologikoa eta soziala barne.

Adingabeak gure praktika profesionalen erdigunean jarri behar ditugu, eta haien premiei erantzun behar diegu, ez sistemaren premiei eta baliabideei. Horrek esan nahi du arazoetan soilik arreta jartzeari utzi behar zaiola, eta haien gaitasunak eta baliabideak ere ikusi behar direla. Horretarako, garrantzi handiagoa eman beharko litzaioke autonomiaren printzipio bioetikoari erabakiak hartzerakoan. Malgutasuna eta irudimena ere eskatzen ditu gure erantzunetan, errutinetatik eta inertzietatik ihesi.

Printzipio horren aplikazioa da pertsona ardatz duen arreta-eredua zehaztea haurren babesaren eremuan.

Beharrezkoa da Adingabearen Babes Juridikoari buruzko 1/1996 Lege Organikoaren 2. artikulua irakurtzea, printzipio hori interpretatzeko irizpide orokorrak eta hura behar bezala neurtzeko elementuak ezartzen dituena. Horrela, irizpide orokorrak honako hauek direla ezartzen du: bizitzeko, bizirauteko eta premiak asetzeko eskubidea babestea, adingabearen iritziak kontuan hartzea, parte hartzeko eskubidea, haren bizitza familia-ingurune egoki batean egiteko egokitasuna eta haren identitatea babestea. Irizpide horiek funtsezko erreferentzia izan behar dute urrats bakoitzean, hartu beharreko erabaki bakoitzean.

[02.2]
Indibidualizazioa eta aniztasuna

Arrisku handieneko egoeran dauden haur eta nerabeen bizi-kalitatea hobetzeko, prozedura eraginkor eta egokiak aplikatu behar dira sistematikoki. Zorroztasuna eta zehaztasuna eskatzen ditu, irizpide objektibo eta neurgarrietan oinarritutako prozedura zientifikoak hartzea. Gainera, etorkizuneko bilakaera iragartzeko elementuekin lan egin behar da.

Gure zeregina izango da adingabe bakoitzak bere potentziala garatzeko behar dituen laguntza eta baliabideak eskaintzea, bere gaitasunak eta autonomia ahalik eta gehien sustatuz.

Haur edo nerabe orok bere ezaugarri zehatzak ditu. Bere behar pertsonal eta espezifikoetarako eskubidea du. Beste ikuspegi batetik, haur eta nerabe guztiek eskubide berberak dituzte, ezaugarri pertsonalak, familiakoak edo kulturalak alde batera utzita. Haien premiek eta gaitasunek baldintzatzen dituzte erantzunak. Artatutako haur eta nerabe guztiek baliabide, programa eta zerbitzuetarako eskubide bera dute abiapuntu gisa.

Beraz, esku-hartze oso dinamikoa, doitua, planifikatua eta koordinatua eskatzen du. Adingabe bakoitzaren eta haren familien premien ezagutzatik abiatzea, une bakoitzean erantzun eraginkorrena eta doituena artikulatzeko. Beraz, gure esku-hartzea malgua eta, batez ere, egokitua izango da.

Era berean, jakintza etengabe eguneratzea eskatu behar digu (berrikuntza eta garapena), esku hartzeko estrategia berriak abian jartzean.

Indibidualizazioak eta aniztasunarekiko errespetuak esan nahi du desberdintasun kulturalei, sexu-identitateei eta -orientazioei eta aniztasun funtzionalari erreparatzea. Hazteko eta sozializatzeko modu desberdinak ikuspegi ulerkor eta integratzaile batetik ulertzea esan nahi du, epaiketarik gabe. Hazkuntzarako jarraibideak aldatu egiten dira familia bakoitzeko kulturaren eta komunitatearen arabera, eta adingabeen eskubideak urratzen ez dituzten heinean, errespetatu egin behar dira. Beraz, printzipio hori berdintasunekotzat ere jo dezakegu, desberdintasunetik abiatuta, adingabe guztien, familien, kultura-taldeen eta abarren ezaugarriak agerian uzteko aukera ematen baitu.

Nolanahi ere, kontua ez da haur eta nerabe guztiak berdin artatzea, baizik eta begirada ekitatiboa eta konpentsatzailea planteatzea. Guztiak ez dira egoera beretik abiatzen. Horregatik, arreta ematen diegun adingabe guztiek banakako begirada izan behar dute, beren gaitasunetatik eta premietatik abiatuta, beren eskubideak behar bezala garatzeko eta babesgabetasun- eta indarkeria-egoerek 5eragindako kaltea konpontzeko ibilbide bat diseinatzeko aukera emango duena.

Horregatik, indibidualizazioak esan nahi du banaka aitortua izateko eskubidea, eta, beraz, bereizita hartua izatekoa. Planteamendu horrek, adibidez, familia bateko kide bakoitzaren premia zehatzak ezagutzeko eta erantzuteko lan egitea eskatzen digu. Espedienteak banakakoak dira. Haur edo nerabe bakoitzak bere premia eta gaitasunetatik abiatzen den Kasu Plan pertsonalerako[7] eskubidea izatera garamatzan abiapuntua da, eta koherentea da anai-arrebek dituztenekin, baina norberarena eta indibiduala.

Oso garrantzitsua da gure esku-hartzeen eta gure praktiken pertsonalizazioa eta humanizazioa azpimarratzea.

Arreta berezia jarri behar dugu eskubideak urratzeagatik plus bat gehitzen duten jarrerak edo jarduerak bereizteko.

Giza eskubideen eta haurren eta nerabeen eskubideen ikuspegi batean, gure jardunak ezin du alde batera utzi genero-azterketa bat, ulertzeko genero-rolen eraikuntza kulturalak eta sozialak nola eragiten dien haien bizitzei, bereziki kalteberatasun handieneko egoeran dauden adingabeei, eta haurrak eta nerabeak beren bizitzako une guztietan babesteko estrategia espezifikoak egiteko, aukera-berdintasuna eta ahalduntzea sustatuz. Genero-ikuspegia haurren babesean sartzean, aintzat hartu behar da genero-rolek arrisku eta kalteberatasun desberdinak dakartzatela haurrentzat, eta haien premiak eta erabakiak desberdinak izan daitezkeela, bai eta haien trebetasunak, ezagutzak

7 Gure esku-hartze ereduan familia-unitate osoaren ikuspegia integratzen dugu, kide guztien arteko harreman-dinamikak. Adibide gisa, gogora dezakegu hasierako balorazioa familia-unitate osoa kontuan hartuta egiten dela beti, eta beharrezkoa dela indibidualizazio bat eta begirada propio bat egitea hura osatzen duen adingabe bakoitzarentzat.

eta erantzuteko estrategiak ere.

Genero-ikuspegia txertatzeak sozializazio-ereduak zaintzera garamatza, bazterkeriarik eta indarkeriarik gabeko ahalduntze- eta garapen-prozesuak ahalbidetzeko eta indartzeko. Programa, baliabide eta profesional guztiek programazio/esku-hartze/ebaluazio ziklo osoan genero-inplikazioak kontuan hartzea eskatzen digu, adingabeen protagonismoa bermatuz. Horregatik, ezinbestekoa da genero-desberdintasunei eta estereotipoei erreparatzea, errepikatzen diren genero-desberdintasun mota guztien detekzio goiztiarrean sakonduz, gure esku-hartzearen bidez ekitatearen, justiziaren eta genero-berdintasunaren aldeko eragina lortzeko. Ezagutzea eta aitortzea lagungarria izango da gure esku-hartzeak diseinatzeko eta kudeatzeko, elementu konpentsatzaile eta aberasgarri diren aldetik.

[02.3]
Protagonismoa

Beren bizitzaren protagonista diren aldetik, haurrek eta nerabeek, bai eta haien familiek[8] eta hurbilekoek ere, eskubidea dute aktiboki parte hartzeko arretarako eta erabakiak hartzeko prozesu guztietan, eta eskubidea dute protagonista izateko. Beren autonomiaren eta babes-ekintzan oinarrizko eskubide batzuk baliatzearen adierazpena da: informaziorako eskubidea, entzuna izateko eta entzuna izateko eskubidea, alegazioak egiteko eta dokumentazioa aurkezteko eskubidea, pertsonarekin lotuta hartutako neurrien eta erabakien aurka egiteko eskubidea ... Beraz, gure prozedura guztietan haurren eta nerabeen ikuspegia txertatu behar dugu (haurren eta nerabeen nahiak, lehentasunak, balioak, bizi-proiektuak...), eta beste pertsona batzuentzat modu aktiboan egiten ditugun ahaleginen ikuspegia txertatu behar dugu. Jarrera hori joan-etorrikoa da, hau da, talde profesionalei eskatzen digu haur eta nerabeen eta inguruan dituzten helduen beharrak eta eskaerak sakon ulertzeko. Gure logika profesionalekin talka egin dezaketen irizpideak eta proposamenak entzuteko eta onartzeko aldez aurreko jarrera eskatzen digu.

Haur eta nerabe bakoitzak entzutea eta protagonista aktibo bihurtzea behar du, ahal duen neurrian, bere bizitzari eragiten dioten erabakietan. Helburua ez da "informatzea", baizik eta "haiekin eztabaidatzea", hau da, haiekin islatzea erabaki bat hartu aurretik, eta kontuan hartzea zer alde on eta zer kontra edo zerbaitengatik hartzen den. Talde profesionalentzako planteamendu hori betebehar bat da, eta profesionalen prestakuntza eta gaitasunak eskatzen ditu. Kontuan hartu behar dugu entzutea balio teknikoetan oinarritzen dela, hala nola gardentasunean, prozesuaren kontzeptuan eta hartutako erabakien justifikazioan.

[02.4]
Familiaren garrantzia

Sozializatzeko eta garatzeko lehen testuingurua da. Haur eta nerabe guztiek, baita laguntzarik gabeko adingabe atzerritarrek ere, beren premia emozionalak eta materialak asetzen dituen eta garapena bermatzen duen familia bat izateko eskubidea dute. Adingabeak gurasoen mende

8 Puntu honetan, garrantzitsua da berriz ere azpimarratzea familia harreragileek eta adopziozkoek ere izan behar duten protagonismoa

daude, bai hasieran zeregin errazak egiteko, bai konplexuagoak egiteko. Gurasoek eginkizun garrantzitsuak dituzte autonomia eskuratzeko prozesuan, garapen emozionalean eta ingurunera egokitzeko prozesuan. Adingabeak eboluzio-prozesuan behar duen ingurune seguru eta babeslea, integratzailea, mantenugaia... izan behar du. Loturako lehenengo sarea da.

Familia eskubide bat da, haurren eta nerabeen premiak asetzen direla bermatzeko testuinguru eraginkorrena. Haur edo nerabe ororen desira intimoa da bere familiak zaintzea. Baina, gainera, familia saihestezina da, beti dago, modu batera edo bestera, bere bizitzan, eta ez dugu alde batera utzi behar familia horrek gure esku-hartzeetan duen garrantzia eta eginkizuna.

Familiaren testuinguruak, gizartearekin eta kulturarekin batera, eragina du bizi-proiektuaren definizioan. Ingurune hurbila estimulatzen ez bada, oso zaila da balio osasungarriak eta sozialki onartuak dituen, gaitasuna eta potentziala duen bizi-proiektu baterako beharrezko baldintzak sortzea.

Horregatik, familiarekin aliantza bat egin nahi dugu, haurrak eta nerabeak behar bezala zainduko direla bermatzeko izan ditzaketen zailtasunak konponduko dituen prozesu bat ezartzeko, eta ahaleginak egiten ditugu haurrak eta nerabeak beren ingurunean mantentzeko edo itzulera lantzeko. Planteamendu baldintzatua da: familiarekin lan egiten dugu haurren eta nerabeen ongizatea bermatzeko. Baina ezin dugu ahaztu adingabeekin lan egitera oso bideratuta dagoen esku-hartzea, haien familiak kontuan hartu gabe, atomizatzailea dela eta familia-lana funtsezkoa dela ulertu behar dugula, nahiz eta lehentasuna haurrarengan izan.

Behin betiko banantze-kasuetan ere, itzultzerik ez dagoela ematen badu ere, kontuan hartu behar da lankidetzarako gune bat geratzen dela, gurasotasuna gauzatu ahal izateko, inplikazioa sustatuz eta lotura afektiboari eutsiz. Horrela, haurrak edo nerabeak nor den jakin ahal izango du, nortasuna ziurtatu eta abandonatuta ez sentitu.

Gainera, sentikortasunez, berotasunez eta ulerkortasunez tratatu behar ditugu familiak. Ez ditugu moralki epaitzen. Batzuetan zaila da alarmatzen gaituzten eta haserretzen gaituzten egoeren aurrean abstrakzioa egitea, baina inoiz ez dugu epaitu behar, ezta justifikatu ere: guk laguntzen dugu, ekarpenak egiten ditugu. Horregatik guztiagatik, garrantzitsua izango da familiaren irudia ahalik eta gehien duintzea, bai kide guztien bizi-baldintzak hobetzen laguntzeari dagokionez, bai haurren eta nerabeen bizi-historiaren kontakizunak eraikitzeari dagokionez.

[02.5]
Afektitate kontzientea eta begirada positiboa

Ezinezkoa da babestea ez bagara beroak, afektiboak. Babesaren eraginkortasuna ez da bakarrik zer egiten den edo zertarako egiten den galdetzea, baizik eta nola egiten den galdetzea. Ildo horretan, ezinbestekoa da kontzienteki afektiboak, beroak, hurbilekoak eta babesleak izatea, ingurune seguru eta afektibo batetik baino ezin baitugu babestu. Eskubideen ikuspegitik babesa artatutako adingabeen premiak estaltzea dela ulertzen badugu, babesteko ingurune seguruak sortzea beharrezkoa dela uste badugu, afektiboak izatea nahitaezkoa da, premia handiena, premia berezia, afektua baita. Babes-sistemako haurrak eta nerabeak "sentiarazi" behar ditugu. Horregatik, tratu onaz ari gara, fisikoki eta emozionalki babesteaz, modu proaktibo eta kontzientean.

Ingurune babesle batek zainketa-erreferente diren pertsona helduak eta erresilientzia-tutoreak

eskatzen ditu. Ezin ditugu beren burua babesteko ardura duten adingabeak kontuan hartu, baizik eta ardura hori pertsona helduena da beti, haien zaintzan erreferentea dena, eta pertsona horiek jarrera kontzientea eta proaktiboa izan behar dute. Horregatik, talde profesional guztiek zainketa-estrategia bat izan behar dute beren profesionalentzat.

Horregatik esaten dugu afektiboa izatea funtsezko baldintza dela babesean lan egin ahal izateko, beharrezko konpetentzia profesionala da.

Bestalde, arreta ematen diegun pertsonen potentzialtasunarekiko begirada positiboa ere afektibitateari oso lotutako elementua da. Lorpen-gaitasunean konfiantza izatea, itxaropenak eta errefortzu positiboa, horiek gainditzeko energia eta haientzat onena nahi denaren mezua dira. jarrera bat da, eta lortzen ari diren lorpenengatik harro dagoela adierazten du. Ahalduntze-prozesu bat da, ahal den neurrian bere bizitzaren jabe gisa garatzeko eta nola bizi nahi duen jakiteko. Gustuak eta nahiak esploratzea, garrantzitsua dena, gustatzen zaiona eta gustatzen ez zaiona identifikatzea, ohitura osasungarriak eta atsegingarriak bultzatzea, lorpen positiboak nabarmentzea,... horiek guztiak babesteko eta zaintzeko “tresnak” dira.

[02.6]
Jarraipena esku-hartzean

Lan-eredu zorrotz eta planifikatu bat garatzeko premiak eskatzen du proposatutako helburuen arrakasta ziurtatzeko beharrezkoak diren baliabideak ditugula bermatzea, eta prozesua monitorizatzeko, eguneratzeko eta koordinatzeko etengabeko ahaleginarekin egiten dela bermatzea. Gure lanak ondo oinarrituta egon behar du ezagutza zientifikoan, ikaskuntzan, jardunbide egokietan eta, jakina, ebaluazioan.

Zintzotasuna, egiazkotasuna eta koherentzia eskatzen ditu. Beharrezkoak ez diren aldaketak eta etenaldiak saihestu behar ditugu, eta estali ezin ditugun itxaropenak eta ilusioak sortzea saihestu behar dugu. Printzipio horrek plangintza eta posibilismoa eskatzen ditu. Behar diren eta eskura ditugun baliabideak neurtu behar ditugu, denbora mugatu, esku hartzeko dugun gaitasuna neurtu. Irizpide eta prozedura egonkorrak eta baliabide nahikoak izatera behartzen gaitu.

Jarraitutasun-ikuspegi hori azpimarratu behar dugu; izan ere, garatzen ditugun esku-hartzeak Haurrak Babesteko Sistema bakar baten zati dira, eta sistema horretan beste eragile batzuk sartzen dira, batez ere udalak, eta, aldi berean, Gizarte Zerbitzuen Sistemaren eta komunitatearen parte gara. Horrek koordinazioa egituratzera behartzen gaitu, bai udalekin (prozesuetan, edukietan, ibilbideetan ...), bai gure barne-ibilbideetan (balorazioa, esku-hartzea, ebaluazioa ...). Adingabeek eta familiek ez dute hausturarik, trantsizio malkartsurik, irizpide-desberdintasunik ... bizi behar; aitzitik, operadore desberdinak dituen sistema bakar baten parte direla hauteman behar dute.

Denboran zehar edo aldi berean garatzen ditugun prozesuetan esku hartzen duten talde eta profesional kopuru handiak koordinazio- eta lankidetza-ahalegina egitera behartzen gaitu. Baina gure planteamenduak asmo handiagokoa izan behar du, erreferentziak partekatzeko eta esku-hartzeak elkarrekin eraikitzeko lan egitera behartzen gaitu, batez ere baliabide edo egoera desberdinetan dauden anai-arrebekin aldi berean esku hartzen dugunean.

Ez da nahikoa koordinatzea. Esku-hartzea modu partekatuan eraiki behar dugu, errespetutik abiatuta, profesionalen arteko akordioak bilatu behar ditugu, erabakietan koherentzia bilatu.

Baina, gainera, printzipio honek gogorarazten digu beharrezkoa dela haurren babesaren arloan

esku hartzen duten gainerako eragile, baliabide eta zerbitzuekin koordinatuta lan egitea, batez ere udalekin. Esku-hartzeen konplexutasunak eta aniztasunak koordinazio-espazioak eta -tresnak antolatzea eskatzen du, zereginari jarraitutasuna eta koherentzia emateko.

Sekretismotik ihes egin eta gardentasuna sustatu behar dugu. Garrantzitsua da formak eta epeak zaintzea, baina burokrazia despertsonalizatuan erori gabe.

Printzipio honek gizarte osoaren erantzukizunari egiten dio erreferentzia. Gizarte osoak du haurren eta nerabeen premiak betetzeko ardura. Arreta-sistemak dira, beren eskumenetatik eta lankidetzan, premia horiei erantzun behar dietenak. Hori bera gertatzen da artatzen ditugun haurrei, nerabeei eta haien familiei dagokienez. Erantzun egokituak eskatzen dituzten premia espezifikoak dituzte, baina gizarte osoak, komunitateak eta gizartea osatzen duten sistemek eta eragileek (osasuna, eskola ...) eman behar dituzte. Gu ez gara haurrei, nerabeei eta haien familiei arreta osoa emateko arduradun bakarrak. Era berean, ez gara buruaskiak. Erantzuna komunitate osoarena da. Guk funtsezko zeregina dugu, baina besteek inplikatu egin behar dute.

Era berean, esan nahi du, ahal den neurrian, adingabeak eta haren familiak eskubidea dutela beste edozeinek jasotzen duena jasotzeko, diskriminaziorik gabe eta sartzeko mugarik gabe. Beste ikuspuntu batetik, horrek esan nahi du arreta ematen diegun adingabeen premiei erantzun espezifikoak eman behar dizkiegun arren, esklusibotasunetik, segregaziotik eta instituzionalizaziotik ihes egin behar dugula.

Printzipio honek lankidetza sakona eskatzen du, gainerako arreta-sistemen erantzunkidetasuna, baina baita, beste ikuspegi batetik, bakoitzak dagozkion eskumenei erantzuten saiatzea ere. Kontua da babes-sareak antolatzea eta sistemen artean konpromiso partekatuak sortzea.

Sarean eta erantzukidetasunean lan egiten badugu, haurren eta nerabeen autonomia eta erantzukizuna bultzatzeko aukerak izango ditugu. Bai familia gaitzeko ekintzetan, bai adingabea harreran dagoenean, gure helburua sareak, lotura babesleak eta seguruak eraikitzea da. Hori lortzeko, ezinbestekoa da adingabearen beraren eta esku hartzen duten sistema guztien inplikazio aktiboa.

Azkenik, gutxieneko esku-hartzearen, proportzionaltasunaren printzipioa oso kontuan izatera behartzen gaitu.

[02.7]
Erantzukizun publikoa

Babes-ekintza gauzatzeak erantzukizun publikoa kontuan hartzen duen arreta-eredu bat eskatzen du; hori oinarrizko printzipioa da, eta horrekin konprometituta sentitzen gara Gipuzkoako Haurrak eta Nerabeak Babesteko Zerbitzuan lan egiten duten talde eta pertsona guztiak.

Administrazio Publikoak garatutako ekintza guztiek kalitate eta zorroztasun gorena eskatzen badute, haurrak eta nerabeak babestearen arloan garatzen direnek plus bat jaso behar dute. Gure lan-eremua oso delikatua da, eta arrisku ugari ditu. Gure erabakiek eragin handia dute pertsonengan, eta horrek metodo zehatz bat garatzeko, parametro objektiboak ezartzeko, tresna egiaztatuak erabiltzeko eta ebaluatzeko beharra azpimarratzera behartzen gaitu.

03

1. ERANSKINA

HAURREN ETA NERABEEN EKARPENAK, HAURREN ETA NERABEEN BABESEKO ZERBITZUAREN LAN-EREDUAREN BERRIKUSPENEAN ETA HOBEKUNTZA TEKNIKOAN PARTE HARTZEKO PROZESUAN.

[03.1]

Nork parte hartu du?

- Gipuzkoako Foru Aldundiko programa eta zerbitzuetan lan egiten duten profesionalak.
- 126 haur eta nerabe, 6 eta 22 urte bitartekoak.
- Gipuzkoako Foru Aldundiaren programetako haurren eta nerabeen 83 guraso.

Hauek zarete prozesu honetan parte hartu duzuen haur eta nerabeak

Adina	Mutilak	Neskak	Guztira
7-11	19	17	36
12-14	24	12	36
15-17	20	29	49
18-22	0	5	5
Guztira	63	63	126

[03.2]

Zein printzipio iruditu zaizkizue garrantzitsuenak?

Nabarmendu dituzuen "joko-arau" garrantzitsuenak lau dira:

1. Haurra eskubideen subjektu gisa (71 haurrek eta nerabek aukeratu zuten)
2. Familiaren garrantzia (45 haurrek eta nerabek aukeratu zuten)
3. Haur eta nerabeen protagonismoa (43 haurrek eta nerabek aukeratu zuten)
4. Afektibitate kontzientea eta begirada positiboa (37 haurrek eta nerabek aukeratu zuten)

01. Haurra edo nerabea eskubideen subjektu gisa

Hori hautatzeko ematen dituzuen argudioetan, frogatzen da badakizuela zer esan nahi duen, eta legez nahitaez eta modu unibertsalean bete beharrekoa dela:

"Denok ditugu inork kendu ezin dizkigun eskubideak".

"Denetan bistakoena da, pertsonak garelako, gure premiak ditugulako eta bizi-kalitatea merezi dugulako".

"Haurrek eskubidea dugu eskubideak izateko eta edozein egoeratan bete daitezen".

"Zentro barruan edo kanpoan gauden guztiok eskubide bera dugu, eskubide berak dituen etxe baten ahalik eta antzekoena izan behar du.".

02. Familien garrantzia

- Printzipio horri buruzko zuen ikuspegiaren laburpenik onena nerabe batek eman zuen: *"familia motxila izan daiteke, baina baita zutabea ere".*
- Zuen familiari ematen diozuen garrantzia asko errepikatu ziren esamoldeetan islatzen da; esate baterako: *"familia da lehena", "nire familiak axola dit" eta "garenaren parte dira".*
- Zuen familiekin esku hartzea eskatzen duzue, ez bakarrik zuekin: *"garrantzitsua da zeren, gertatutakoa gertatuta ere, zure familia da, ez dakit guzti hau nola daramaten".*
- Zuei buruzko erabakiak hartzerakoan baliozko erreferentetzat har ditzatela eskatzen duzue, nahiz eta zuekin bizitzerik ez izan: *"pertsona garrantzitsuak direlako, nahiz eta haiekin bizitzerik ez izan", "kontuan hartu behar dira guraso gisa dituzten eskubideak".*
- Zuen familiekin zer harreman izan nahi duzuen erabakitzeko orduan protagonismo handiagoa izatea eskatzen duzue: *"ez da naturala, adin jakin batean, familiekiko bisitak gainbegiratzea. Garrantzitsua da une bakoitzean haurraren premia kontuan hartzea, haur guztiek ez baitute gauza bera behar".*

03. Haurren eta nerabeen protagonismoa erabakiak hartzerakoan

- Lehentasunezkotzat jotzen duzue: *"gure bizitza delako eta garrantzitsuena sentitu eta izan behar dugulako, ezta?" edo "garrantzitsua da haurrak entzuten diotela sentitzea, nahiz eta erabakiak desberdinak izan, erabaki-gunearen barruan sentitzen dela".*
- Baina, era berean, ezinbesteko ikaskuntza dela iruditzen zaizue: *"garrantzitsua da bizitza errealerako prestatuta egotea, nire bizitza da eta nire bidea baita" edo "gure erabakietatik eta akatsetatik ikastea, gure prozesuaren elementu nagusi gisa".*
- Eta esku-hartzearen koherentzia- eta eraginkortasun-elementu gisa planteatzen duzue, eta hori ez da beti betetzen: *" askotan, ez digute kontatzen, erdizka, pixka bat edo ezer. Jakin behar dugu, eta ez dena zatika esanda". Berdin familian edo zentroan", "esaten dut gauza jakin batzuk ez ditudala egin nahi, baina berdin dio, berdin egin behar dudalako, berdin dio zer esaten dugun".*

04. Afektibitate kontzientea eta begirada positiboa

- Zuen babeserako eta ongizaterako ezinbesteko baldintza dela uste duzue: *"ez bagaituzte maitasunez tratatzen, beldur gara eta negar egiten dugu", "ondo tratatzen bagaituzte, ondo eta zoriontsu sentituko gara", "ondo tratatu behar gaituzte, haiek baitira babestu behar gaituztenak", "ziurtzat jotzen da profesionalek haurrak maitasunez eta errespetuz tratatu behar dituztela".*
- Ezinbestekoa zuengana iritsi ahal izateko: *"hobe beraientzat afektibitatea, enpatia, errespetua eta, batez ere, pazientzia izatea. Bestela, bandan ixten gara*

eta ea nola hasten dien interbentzioarekin".

- Eta, oro har, baliabideetan sumatzen duzuen zerbait: *"hori aukeratu dut zeren izan ditudan zaintzaileek, ez dakit nola deitu -asko izan baitira-, idealizatu egin ditut eta nahiko jatorrak izan dira, kalean aurkitutakoan poza sentitu dut. Etxean jasotzen ez nuen afektibitate hori hilean behin izaten zuen"*

[03.3]

Baztertu dituzuen joko-arauak eta planteatu dituzuen beste arazo batzuk

Baztertuen dauden hiru printzipioak, betetzen ez direla uste duzuelako, honako hauek izan ziren:

1. Koordinazioa eta lankidetza
2. Gipuzkoako Foru Aldundiaren erantzukizun publikoa erabakiak hartzerakoan
3. Esku-hartzearen jarraitutasuna eta egonkortasuna.

[03.4]

Aldundiaren urruntasuna zuen errealitatetik

Zuei eragiten dizuten erabakiak hartzerakoan Gipuzkoako Foru Aldundiak duen erantzukizuna joko-arau gisa baztertzeko dituzuen argudioek adierazten dute Aldundiaren erreferenteak urrunekoak direla, zuen errealitatea ezagutzen ez dutenak eta, horregatik guztiagatik, erabakitzeko legitimitaterik gabe:

- "Ez zaigu batere egokia iruditzen beste batzuek erabakitzea, gu ezagutzen ez gaituztenek eta nortzuk garen ez dakitenek".
- "6 hilean behin ordu erdi ikusten gaituzte eta guri buruz badakitela eta gure bizitzan erabaki dezaketela uste dute".
- "Gutxienez, hezitzaileei utzi behar diete azken hitza izaten, beti gurekin daudelako eta gu ezagutzen gaitutelako, gainera eurek ordaintzen dute Dipuk erabakitzen duena guri gustatzen ez zaigunean".

[03.5]

Jarraitutasunik ezaren arazoa (baliabideetan eta edukietan)

- Esku-hartzean jarraitutasun-printzipioak eta koordinazio- eta lankidetza-printzipioak baztertzen dituzue, ez baitira betetzen.

- Profesionalen esku-hartzeen gehiegizko errepikapena eta esku-hartze horien koordinaziorik eza salatzen dituzue, erreferenteen aldaketa, txandak, hezitzaileak, bisiten edo elkarrizketen koordinazioa: *"niri ez zait axola hezitzailea etxera etortzea, baina hobe gutxiagotan etorriko balitz, denbora kentzen dit eta. Nire gauza tristeak errepikatu eta gogoratu beharrik ez izatea gustatuko litzaidake"*.
- Baina baita esku-hartzeen edukian ere (haurrekin eta nerabeekin tratatzen dena eta ematen zaizkizuen mezuak): *"garrantzitsua da esku-hartze beraren barruan edo programa bereko pertsonen artean mezu desberdinik ez ematea. Txorakeria da hori", "niretzat aspergarri samarra da dena beste pertsona bati kontatu behar izatea, hobe da beti profesional berarekin egotea", "profesional bat beste profesional batekin gutaz aritzen bada, euren artean argitu dezatela galdetu digutenaz".*

[03.6]

Dokumenturako proposatzen dituzuen aldaketa batzuk

- Haur edo nerabe bakoitzaren premietara egokitzeari buruzko 3. printzipioa eta esku-hartzearen indibidualizazioari buruzko 4. printzipioa batzea.
- Koordinazioaren eta lankidetzaren 11. printzipioa esku-hartzearen jarraitutasunaren eta egonkortasunaren 9. printzipioarekin batzea.
- "*Nire historiari buruz hitz ez egiteko eskubidea*" jaso.
- Prebentzioa lehenestea: "*nahiago nuke nirekin prebentzioa lehenago landu izan balute, orain dudanaren antzeko laguntza lehenago izatea, agian ez nintzen zentroetan sartuko eta nire amarekin egon nintekeen*".

[03.7]

Zer gertatuko da orain?

- Aldundiko taldeak funtsezko printzipioen dokumentua berrikusiko du, eta familiek eta profesionalek egindako iruzkinak gehituko ditu. Hortik aurrera, horiek izango dira hartzen duten edozein erabakitan jarraitu beharko dituzten "joko-arauak2.
- Jendaurrean aurkeztuko dira prozesu horren emaitzak eta geratzen den azken dokumentua. Aurkezpen horretan zuek esandakoa ere azalduko da.
- Aldundiko taldeak, hainbat taldeetako beste profesionalekin batera, planteatutako arazoei erantzuteko beharrezkoak diren aldaketak landuko dituzte.

04

2. ERANSKINA
FAMILIEN EKARPENAK, HAURREN ETA NERABEEN BABESEKO ZERBITZUAREN LAN-EREDUAREN BERRIKUSPENEAN ETA HOBEKUNTZA TEKNIKOAN PARTE HARTZEKO PROZESUAN.

Haurrak eta Nerabeak Babesteko Zerbitzua bere lan-eredua berrikusteko eta teknikoki hobetzeko prozesuan murgilduta dago. Horretarako, abiapuntutzat hartuta, beharrezkotzat jo zuen bere printzipio gidariak eguneratzea, hau da, bere lana gidatu behar duten joko-irizpide eta -arau garrantzitsuenak.

Hainbat hilabetez, Zerbitzuko hainbat profesionalek aztertu zuten horiek jasotzen dituen dokumentua, eta zenbait aldaketa egin zituzten. Hala ere, beharrezkotzat jo zen prozesu tekniko horren emaitza gure esku-hartzearen benetako protagonistei helaraztea, hau da, familiei eta, batez ere, gure zerbitzuen erabiltzaile diren haurrei eta nerabeei.

[04.1]
Nork parte hartu du?

- 6 eta 22 urte bitarteko 126 haur eta nerabek hartu dute parte.
- 83 helduk parte hartu dute. Gehienak programa eta baliabide desberdinetako haurren eta nerabeen gurasoak izan dira, familia harreragileek eta Izeba programaren familia laguntzaileek osatutako talde batekin batera.

	Gizonak	Emakumeak	Guztira
Programa Trebatu	17	33	50
Programa Bideratu	1	2	3
Programa Izeba	1	2	3
Borondatezko familia-harrera	3	7	10
Familia-harrera Espezializatua	2	5	7
Egoitza-harrera	4	6	10
Guztira	**28**	**55**	**83**

[04.2]
Zein printzipio iruditu zaizkizue garrantzitsuenak?

Lehen datu garrantzitsua da printzipio gidarien dokumentua hainbat adierazpideren bidez baliozkotu zela; esate baterako, honako adierazpen hauen bidez: "*garrantzi handiko guztiak zeuden*", "*printzipio garrantzitsu guztiak daude*" edo "*dokumentu osatua da*", nahiz eta familia-talde batzuetan printzipioak gaika multzokatzea proposatu zuten, dokumentua nabarmen sinplifikatzeko.

Bi printzipio hautatu dituzue gehien bat, besteen gainetik: **familiaren garrantzia eta prebentzioa.** Distantzia batera, baina baita babes handiarekin ere, zuetako asko bat etorri zarete **haurraren eta**

nerabearen interesaren lehentasuna eta haren **premietara egokitzea** adieraztean.

Beste ezeren gainetik, eta haurrekin eta nerabeekin bat etorriz, babes-sistemaren erabakiak hartzeko prozesuetan **familiei garrantzi** gehiago ematea aipatu duzue.

- Eskatu duzue esku hartzeko planari buruzko ezagutza edo protagonismo handiagoa ematea, honako ekarpen hauek egin ahal izateko:

"Garrantzitsua da profesionalen eta familiaren arteko koordinazioa, kasu-planaren berrikuspenetan familia ere joan ahal izatea. Edo ikastetxeko bileretan, familiari buruzko informazioa falta bada, profesionalek akatsak izan ditzakete".

- Haur eta nerabeentzako erreferentziazko figura afektiboak izaten jarraitzen duzue, beraz, zuekin harremana izan behar dute, haien euskarri emozionala eta partaide zaretelako:

"Familiaren zati batekin bizi ez badira ere, erantzukizun bera izan behar dute".

"Familia haurren euskarri emozionala da"

"Funtsezkoa da"

"Familia dena da".

- Zuen erreklamazioa gorabehera, oso kritikoak zarete babes-sistemarekin, uste duzuelako familien ikuspegi ez positiboa duela:

"Familiak ahaztuta daude, desintegratuta, seinalatuta eta aurrez juzgatuta".

"Positiboa dena gurasoei itzultzea: profesionalek familiaren alderdi funtzionalak ezagutzea, ondo egiten dugu hori".

- Begirada horren aurrean, erabateko aldaketa eskatzen diguzue, beste begirada bat, baita laguntza-tresnak eta baliabideak ere:

"Gurasoekiko adeitasuna, sentiberatasuna eta enpatia".

"Saioetara joatea errazteko edo haur bakoitzaren premia indibidualak betetzeko laguntzak".

Oso interesgarria da **prebentzioa**ri buruz egin duzuen planteamendua. Zuen ikuspegitik, esku-hartzearen helburu bat izan behar du, ez jarduteko printzipio bat; hau da, "printzipio bat baino gehiago, helburu bat da".

"Erabat huts egiten du. Sistemak prebentzioan jarri beharko luke arreta, eta ez esku-hartzean. Merkeagoa da, ez da hain traumatikoa eta eraginkorragoa".
"Esku-hartzea prebentzioa baino askoz ere garestiagoa da. Prozesuak eten egiten dira eta ez dira eraginkorrak, ez da prebenitzen eta, azkenik, esku-hartze traumatikoak egiten dira".

- Jarrera horren aurrean, eskatzen duzue sistemak "babestu egin behar duela, sendatu baino lehen". Berandu ez iristea. Kritikatu egiten gaituzue garaiz jarduten ez dugulako, arazoak aurreikusten ez ditugulako eta enkistatzen uzten ditugulako:

"Haurrek sufritzeko arriskua dagoenean, jarraipen zorrotza egin behar da, eta beharrezkoa da esku hartzea lehenbailehen egitea".

"Behetik hasi, tiritak jartzeko zain egon gabe. Presazkoa denera bakarrik ez joan"

"Egon daitezkeen arriskuak aurreikustea".

"Arazorik ez dagoenean, konponketarik ez da behar"

"Oso garrantzitsua da prebenitzea, "lagundu" arazo baten aurrean gaude eta esaten denean, gero bola handi bihurtzen delako".

- Gainera, ildo beretik, une oro zuek esku-hartu ahal izatea eskatzen duzue eta proposatutako hobekuntzen alde egitea:

"Une txarretan ez ezik, une onetan ere laguntza izatea garrantzitsua da, berriz erortzea prebenitzeko".

"Gure kasuan, ez da ondo jokatu, ez eta garaiz ere. Entzun baligute eta hasieratik psikologo bat jarri, profesionalek hobeto eta ondo lan egin izango zuten".

Zuek eta haurrek eta nerabeek ere, gehien bat, **haurra zuzenbidezko zubjektutzak** hartzea aukeratu duzua. "Begi bistakotzat" eta are "premiarik gabekotzat" jotzen duzue printzipio hori, legean dagoelako eta eztabaidaezina delako.

"Garrantzitsua da neska-mutilen eskubideak errespetatzea".

"Nahitaez, legeak ezartzen du".

"Beste ezer baino lehen, haurraren ongizatea zentzu guztietan".

"Begien bistakoa da, eta ez da inoiz ahaztu behar; hain agerikoa denez, ez litzateke esku hartzeko printzipio gisa agertu behar".

Gehiengoaren hautu irmo horren ondoren, hiru printzipio planteatu zenituzten, eta bakar batean biltzea proposatu duzue: **indibidualizazio eta aniztasun** printzipioa, zeinak honako printzipio hauek bilduko baitzituen: interes gorena, haurren premiak, eta indibiduazioa eta genero-ikuspegia bakar batean.

- Oso argi daukazue lehenengo gauza haurrak direla.

"Beti, beti, adingabeek izan behar dute lehena, eta helduok ziurtatu behar dugu ongizate hori"

"Uste dut oso garrantzitsua dela euren beharrak kontuan hartzea"

- Eta babes-sistemak haur edo nerabe bakoitzak behar duenera ondo egokitzea eskatzen duela:

"Adin bakoitzean premiak desberdinak dira, uneak eta adinak aldatuz doaz, ezberdinak dira".
"Planteamenduak neska-mutilei egokitzea, eta aldatzen joatea, alda ditzaketen premien arabera".

- Eskatu duzue sistema malgua, sortzailea ... izatea, zurrun ikusten gaituzue, prozedurei oso lotuta.

"Soluzio pertsonalizatuak garrantzitsuak dira".

"Protokoloek eta gidek laguntzen digute, baina haurraren beharretara egokitu behar dira. Eta horrek zerbitzu-irizpide bat alde batera uztea badakar, hala egin behar da"

Haur eta nerabeekin bat etorri zarete erabakiak hartzerakoan beren **protagonismoa eskatzeko orduan**

"Garrantzitsua da mutilek zer pentsatzen duten jakitea"

"Haurrarekin zer lantzen ari den eta horren prozesua zein den sakonago ezagutzea, egiten den lana hobeto ulertzeko eta gu ere parte hartzaileagoak izan gaitezen".

Gainerako printzipioetan, alde handia dago ekarpenetan, baina horietako askok hobetzen eta gauzak aldatzen laguntzen digute. Eskatu duzue gauzak egiteko modua erabat aldatzea.

- Eskatu duzue "fintasuna, sentiberatasuna, enpatia":

"Kasu bakoitza sakonago ulertzea: teoria edo aurreko esperientziak hainbeste ez oinarritzea".

"Kasu bakoitza banaka azter dezatela, eta ez manualaren arabera".

- Eskatu duzue arintasuna:

"Esku-hartzearen epeak oso motelak dira".

"Hartzen diren erabakiek bat etorri behar dute denborarekin, aipatzen diren txostenekin".

- Eskatu duzue hurbiltasuna, zorroztasuna eta antolaketa:

"Azken erabakiak hartzen dituzten pertsonekiko hurbiltasun handiagoa".

"Desberdintasun handiak daude senideekiko, funtzionamenduan eta informazioan, egoitza-baliabide batzuetatik besteetara".

- Eskatu duzue 18 urtetik gorako jarraitutasuna:

"Epe luzerako ikuspegi gisa ere sar liteke zerbait. Gogoan izan beti haur hori heldu bihurtuko dela, eta agian beharrezkoa izango dela 18 baino gehiagori eragiten dieten erabakiak hartzea".

Adierazi duzue sistematikoki urratzen diren bi printzipio daudela: esku-hartzearen jarraitutasuna eta esku-hartze prozesuaren indibidualizazioa.

Esku-hartzean jarraipenik ez izateari dagokionez, argi eta garbi bat egiten duzue haurrek eta nerabeek beren foku-taldeetan adierazitako erronkarekin, esku-hartze zatikatu bat ere salatzen baitzuten, erreferentziazko figurak maiz aldatuz eta koordinazioan zailtasun argiak izanez:

"Oso nekagarria delako gauzak behin eta berriz azaldu behar izatea, azkenean gaiari buruz hitz egiteko gogorik ez izatea iristen naiz; gainera, atzera itzultzea ez da ona guretzat".

"Profesional-aldaketak negatiboak dira; izan ere, profesionalen arteko informazioa eskualdatuko dela eta pertsona berriak kasuaren aurrekariak ezagutuko dituela esaten zaigun arren, beharrezkoa da erlazio berri bat ezartzea".

Haurrek eta nerabeek ere aipatu zuten zerbaitez hitz egin duzue, beren historiaz behin eta berriz hitz egiteko, mina berriro irekitzeko eta erreferente-aldaketa bakoitzarekin berriz hasi behar izateko zailtasunaz:

"Gogoratu behar izateak eragiten duen mina".

"Gaizki pasatu dugulako, profesional bakoitzari askotan kontatu behar izan diogulako zer gertatu zaigun, nola sentitzen garen edo zer gertatzen zaigun".

"Haurra mareatu egiten da eta prozesua behar baino gehiago luzatzen da".

"Txostena irakurri dut, baina zuk kontatu", "hori nekagarria da".

Problematika horren azken laburpen on bat parte-hartzaile batek eman zuen, jarraipen-printzipioari buruz honako hau esan zuenean: "*oinarrizko printzipioa iruditzen zait gainerako printzipioak bermatu ahal izateko. Egonkortasunik ez badago, ezin da egon jarraipenik, afekturik, indibidualizaziorik, hau da, haurraren interesen lehentasunik*".

[04.3]
Zer gertatuko da orain?

Dinamika horren ondorio gisa, eta proposatu dizkiguzuen aldaketak kontuan hartuta, orain zenbait aldaketa egin behar ditugu printzipio gidarien dokumentuan. Zehazki, horien sailkapen berri bat planteatuko dugu, honela geratuko dena:

1. Haurrak eta nerabeak eskubideen subjektu dira
2. Indibidualizazioa eta aniztasuna (aurreko haurren eta nerabeen interesaren lehentasuna, haurren eta nerabeen premietara egokitzea, indibidualizazioa eta aniztasuna, eta genero-ikuspuntua)
3. Protagonismoa
4. Familiaren garrantzia
5. Afektibitate kontzientea eta begirada positiboa
6. Esku-hartzearen jarraitutasuna (aurreko esku-hartzeak elkartuz, esku-hartzearen jarraitutasuna eta egonkortasuna, normalizazioa eta komunitatean integratzea, eta koordinazioa eta lankidetza)
7. Erantzukizun publikoa

Prozesu horren emaitzak eta azken dokumentua jendaurrean aurkeztuko ditugu. Aurkezpen horretan azalduko dugu zer esan diguzuen zuek.

Baina, batez ere, zuen eta haurren ekarpenetatik, funtsezko bost erronka sortzen zaizkigu, eta horiei erantzun behar diegu Foru Aldundiaren etorkizuneko jardueretan:

1. Haurren eta nerabeen eta haien familien bizitzako erabakiak hartzeko arduradunen **urruntasuna**, ezjakintasunaren ondorioz erabaki okerrak edo haien bizitzarekin bat ez datozenak hartzeko arriskuarekin.
2. Esku-hartzea gehiegi **zatikatzea**, eta horren ondorioz, esku-hartzeak beharrik gabe errepikatzea, mezu kontraesankorrak egitea eta haur eta nerabeei eta haien familiei alferrikako sufrimendua eragitea.
3. Babes-sistemaren barruan **protagonismo** prozesu esanguratsuak sustatzea, helburu argi eta legitimoak, metodologia sendo eta ondo definituak eta

haurrei, nerabeei eta haien familiei kontuak emateko prozesuak barne hartzen dituztenak, eta babes-ibilbide osoan autonomiaren lana indartzea.

4. **Familiak** haur eta nerabeentzako beharrezko erreferente afektibo legitimotzat hartzea, eta erabakiak hartzeko prozesuetan txertatzea.

5. **Prebentzioa** lanaren azken helburu gisa ezartzea, esku-hartze goiztiarrei eta udalekin koordinatutako lanari lehentasuna emanez.

Erronka horiek direla eta, gure prozedurak berrikusteko prozesu bati ekin behar diogu, zuen eskaerei erantzun zilegia eta eraginkorra emateko. Aldaketa horietako batzuk azkarrak eta ezartzeko errazak izango dira, baina beste batzuek denbora gehiago beharko dute, baina, nolanahi ere, horietan sakontasunez lan egiteko konpromisoa hartzen dugu.

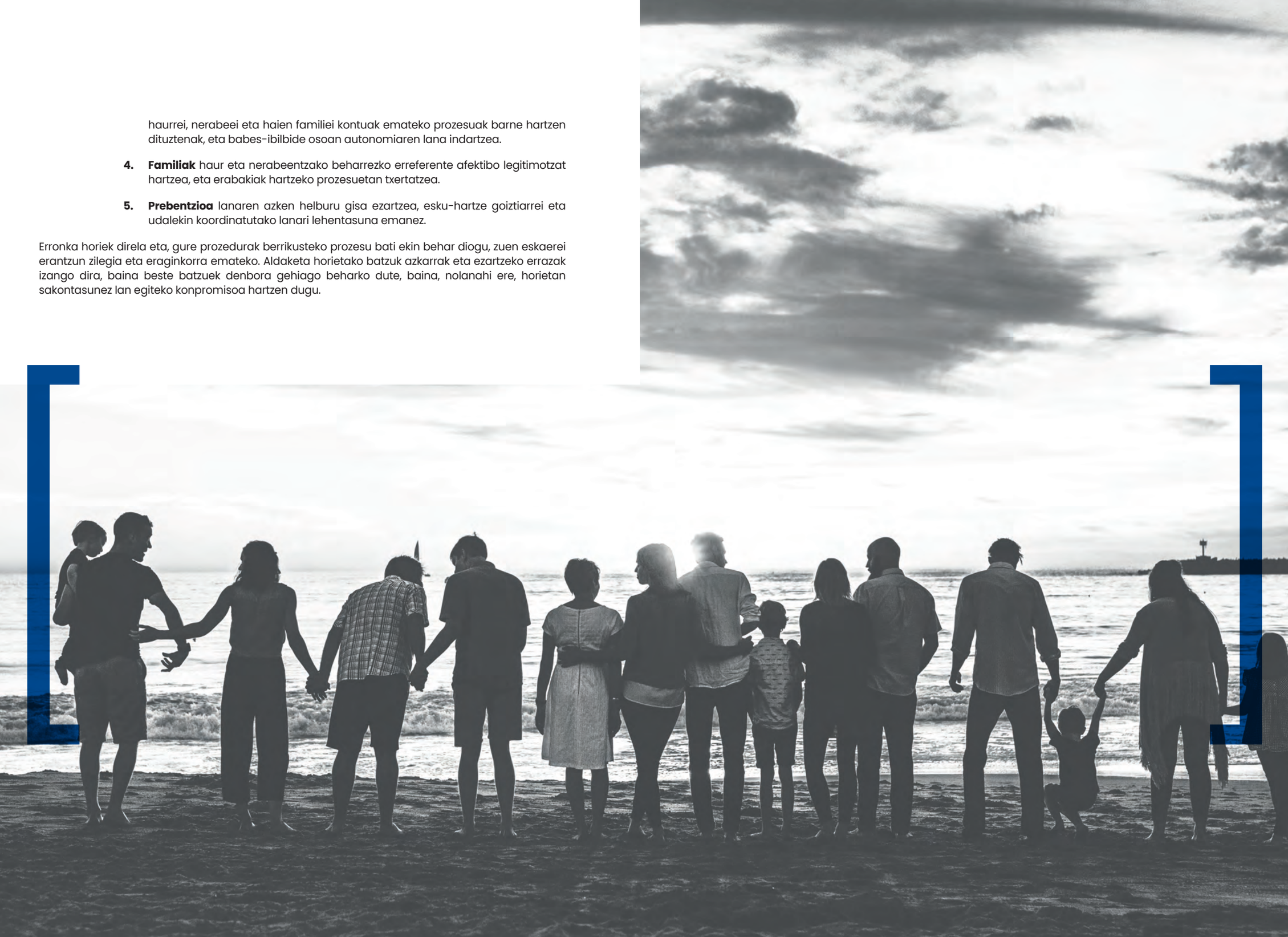

Gipuzkoako
Foru Aldundia
Diputación Foral
de Gipuzkoa

ETORKIZUNA ORAIN
Es futuro